

LUNDS
UNIVERSITET

”Vi måste veta mer om politik för att förstå”

En undersökning av två politiska texter
ur ett andraspråksperspektiv

Svenska, Språk- och litteraturcentrum

Handledare: Katarina Lundin

Datum: 2016-05-31

Sara Jerre & Hannah Sallhag

Språkkonsultprogrammet

SVEK63 Examensarbete

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställning.....	6
1.2 Studiens relevans.....	6
2 Bakgrund: Vänsterpartiet Malmös webbsida	7
3 Teori	9
3.1 Begrepp	9
3.2 Brukstextanalys	10
3.3 Andraspråksforskning	10
4 Material	12
4.1 Två webbtexter	12
4.2 Informanter	12
5 Metod	13
5.1 Utförande av brukstextanalys.....	13
5.2 Insamlingsmetod	13
5.3 Enkät.....	15
5.4 Ordförståelsetest.....	15
5.5 Läsförståelsetest	16
5.5.1 Val av frågetyp	16
5.5.2 Frågornas svårighetsgrad.....	17
5.5.3 Utformning av frågor till Text 1	18
5.5.4 Utformning av frågor till Text 2.....	19
5.6 Intervju	20
5.7 Analys av användartester	21
5.8 Problematisering av undersökning	22
6 Resultat för textanalys	23
6.1 Analysresultat för Text 1.....	23
6.2 Analysresultat för Text 2.....	25
7 Resultat för användartester	28
7.1 Enkät.....	28
7.2 Ordförståelsetest.....	28
7.2.1 Text 1.....	29

7.2.2 Text 2.....	30
7.3 Läsförståelsetest	31
7.3.1 Text 1.....	31
7.3.2 Text 2.....	36
7.4 Intervju	40
7.4.1 Text 1.....	40
7.4.2 Text 2.....	43
8 Diskussion och slutsatser	47
8.1 Komplicerade konstruktioner.....	47
8.2 Förslag på förändring	51
8.3 Framtida forskning	53
8.4 Till sist: tänk på tillgängligheten.....	54
Litteraturförteckning.....	55
Tryckta källor	55
Elektroniska källor	57
Personlig kommunikation	58
Bilagor	58
Bilaga 1	59
Bilaga 2	60
Bilaga 3	61
Bilaga 4	63
Bilaga 5	65
Bilaga 6	66
Bilaga 7	67
Bilaga 8	71

Sammanfattning

Huvudsyftet med detta examensarbete är att undersöka huruvida webbtexter hos ett inkluderande, politiskt parti fungerar som kommunikativt verktyg ur ett andraspråksperspektiv. Ett ytterligare syfte är att undersöka om det finns specifika aspekter i texterna som andraspråksbrukare upplever som svåra och har svårt att ta till sig, vilket vi antar utifrån tidigare forskning om andraspråk. Vi undersöker sedan hur texterna i sådana fall skulle kunna förändras för att bli mer begripliga ur ett andraspråksperspektiv. Materialet består av två texter från Vänsterpartiet Malmös webbsida som analyserats utefter en modell för brukstextanalys. I studien används en metodologisk triangulering med användartester, intervjuer med andraspråksbrukare och analys av resultaten på användartesterna. Resultaten visar att informanterna hade svårt att förstå de båda texterna på grund av de konstruktioner och språkliga strukturer som förekom i texterna och som också tidigare forskning visat är problematiska ur andraspråksperspektiv. Även informanternas förkunskaper och förmåga att göra inferenser i texterna påverkade läsförståelsen. Texternas svårighetsgrad och höga krav på läsarens förkunskaper gör att andraspråksbrukare exkluderas från att ta del av den information som egentligen är ämnad för allmänheten. Analysresultaten visar att ett tillgänglighetsarbete med texterna i hög grad är nödvändigt.

Nyckelord

svenska som andraspråk, ordförståelse, läsförståelse, textanalys, begriplighet

1 Inledning

I ett demokratiskt samhälle är det viktigt att befolkningen förstår information om politiska partier, deras värderingar och mål samt hur dessa mål ska uppnås. Varje individs möjlighet att kunna tillgodogöra sig information, förstå och därmed kunna påverka det samhälle vi lever i är en förutsättning för att demokratin ska kunna upprätthållas och de mänskliga rättigheterna respekteras. Men i realiteten har alla individer inte samma grundförutsättningar för att kunna ta till sig denna information, exempelvis om man har ett annat förstaspråk än det som informationen finns tillgänglig på. I dagsläget har över en miljon svenskar utländsk bakgrund. I Malmö är 31 % av befolkningen födda i utlandet och över 178 länder finns representerade bland Malmöborna. Det är alltså en stor andel människor som inte har svenska som förstaspråk. Med detta som utgångspunkt behandlar denna studie en av demokratins grundpelare – att alla människor har samma rättigheter att ta del av och förstå offentlig information.

Vänsterpartiet är ett svenskt politiskt parti som, enligt dem själva, vill skapa ett samhälle baserat på en socialistisk och feministisk grund. Under ”Vår politik” på deras webbsida kan målet med partiets politik sammanfattas med att de vill förverkliga ett samhälle grundat på demokrati, jämlikhet och solidaritet, som är befriat från klass-, köns- och etniskt förtryck. De har därmed som mål att vara ett inkluderande parti.

För att i text informera om sin politik till allmänheten använder sig Vänsterpartiet av olika kanaler, däribland sina kommunhemsidor. Med kommunhemsidor menas att Vänsterpartiet har en webbsida för varje kommun där de informerar om sin kommunpolitik. Med tanke på hur många språk som idag finns representerade i Sverige har förmodligen många av partiets väljare eller personer som i övrigt vill engagera sig i partiet inte svenska som förstaspråk. Därmed kan det vara svårt för de som berörs av Vänsterpartiets politik att förstå och ta till sig informationen i partiets texter på webbsidorna.

I detta examensarbete inom Språkkonsultprogrammet granskas Vänsterpartiet Malmös tillgänglighet på webben ur ett andraspråksperspektiv, genom en undersökning av andraspråksbrukares läsförståelse av två texter på partiets webbsida. Texterna har föranalyserats och utgör material för användartester där andraspråksbrukare testat sin ord- och läsförståelse, och har sedan åter analyseras utifrån och tillsammans med testernas resultat. Som grund i denna undersökning har vi bland annat utgått från tidigare andraspråksforskning som visat att det finns en del konstruktioner och språkliga strukturer i autentiska texter skrivna på svenska som kan vara särskilt svåra att ta till sig ur andraspråksperspektiv.

1.1 Syfte och frågeställning

Huvudsyftet med detta examensarbete är att undersöka huruvida webbtexter hos ett inkluderande, politiskt parti fungerar som kommunikativt verktyg ur ett andraspråksperspektiv. Ett ytterligare syfte är att undersöka om det finns specifika aspekter i texterna som andraspråksbrukare upplever som svåra och har svårt att ta till sig, vilket vi antar utifrån tidigare forskning om andraspråk. Utifrån våra resultat undersöker vi sedan hur de aktuella texterna skulle kunna bli mer begripliga ur ett andraspråksperspektiv, samt sammanställer förslag på förändringar.

Våra frågeställningar är följande:

- Hur begripliga är de valda texterna för andraspråksbrukare?
- Vilka begränsningar har de valda texterna ur ett andraspråksperspektiv?
- Vilka typer av konstruktioner och språkliga strukturer anser sig andraspråksbrukare inte förstå?

1.2 Studiens relevans

Vänsterpartiet är, liksom alla andra partier, beroende av sina väljare för att kunna driva sin politik i ett demokratiskt samhälle. Således ligger det i deras intresse att kunna informera allmänheten om sin politik, sina mål och sina värderingar. Men för att Vänsterpartiet framgångsrikt ska kunna göra detta krävs det först och främst att deras budskap förstås av mottagarna. Att förstå budskapet kan bli problematiskt för den stora delen av Sveriges befolkning som utgörs av andraspråksbrukare och som i många fall har begränsade kunskaper i svenska språket. Därför tror vi att denna undersökning kommer vara relevant för Vänsterpartiet, så de kan få insikt i huruvida deras texter förstås av andraspråksbrukare och därmed se hur texterna kan utformas för att bättre uppfylla sitt syfte.

Studien är också relevant genom sitt bidrag till andraspråksforskningen. Vilka konstruktioner och språkliga strukturer som begränsar andraspråksbrukares läsförståelse är idag ett relativt outforskat område. Mycket av den forskning som gjorts hittills fokuserar snarare på andraspråksbrukares inlärningsprocesser. För språkkonsulter och andra liknande yrkesgrupper kommer studien därför förhoppningsvis kunna bidra med både hjälp och riktlinjer vid tillgänglighetsarbetet med texter riktade till andraspråksbrukare.

2 Bakgrund: Vänsterpartiet Malmö webbsida

Vänsterpartiet Malmö webbsida¹ är idag helt författad på svenska, liksom den nedladdningsbara pdf:en med deras kommunalpolitiska program². Det finns en länk på kommunhemsidan som leder till det centrala partiprogrammet på Vänsterpartiets huvudhemsida. Partiprogrammet finns där tillgängligt som läst och på 12 olika språk utöver svenska, däribland Sveriges minoritetsspråk. Dessutom finns visst material på den centrala webbsidan gällande hela Vänsterpartiet³ inläst och kan spelas upp i formatet DAISY, vilket fungerar i de flesta telefoner och i alla mp3-spelare. På kommunhemsidan kan man däremot endast ta del av information på svenska.

Enligt vår kontaktperson (Olof Holmgren, p.c.), som är politisk sekreterare på Vänsterpartiet Malmö, fungerar webbsidan både som extern och intern kommunikationskanal. Vänsterpartiet Malmö har idag cirka 1 000 medlemmar och för att kommunicera med dessa och allmänheten finns det bland annat en blogg, Malmövänstern⁴, och ett kalendarium, vilka båda uppdateras frekvent. Kalendariet består av två delar: en studiekalender för nya och gamla medlemmar och ett kalendarium för allmänheten. I studiekalendern finns information om studiecirkel och medlemsträffar medan det i kalendariet riktat till allmänheten publiceras information om öppna möten, demonstrationer och andra arrangemang. På webbsidan kan man även ta del av Vänsterpartiet Malmö ideologi och värderingar samt få reda på hur man gör för att bli medlem och för att engagera sig i partiets kommunpolitik. Det är också på webbsidan som organisationens pressmeddelanden publiceras.

I en första sonderande intervju via mail med Holmgren har vi undersökt om arbetet med webben innebär mottagaranpassning och om något tillgänglighetsarbete utförs.

Intervjufrågorna finns i Bilaga 1. Holmgren har informerat om att de länge velat göra förbättringar på webbsidan med fokus på språk och läsbarhet, men han menar att verksamheten inte riktigt haft resurser för detta. De flesta texterna på webbsidan togs fram inför valet 2014 då Vänsterpartiet Malmö lanserade sin nya webb och under de senaste åren har de arbetat mer aktivt med att ”skriva så att folk förstår”. Enligt Holmgren finns det i dagsläget inget material på Vänsterpartiet Malmö webbsida som är direkt riktat till väljare

¹ <http://www.vmalmo.se/>

² <http://www.vmalmo.se/wp-content/uploads/2014/05/VKomPolProgram1418-web.pdf>

³ <http://www.vansterpartiet.se/>

⁴ <http://www.vmalmo.se/sektioner/malmoantern-bloggar/>

med svenska som andraspråk. Men han tycker att framförallt introduktionsmaterialet ”Vår politik⁵”, ”Organisation⁶” och ”Engagera dig⁷” borde anpassas för andraspråksbrukare.

Texterna på webbsidan har författats av Vänsterpartiet Malmös anställda samt medlemmar, varav vissa har universitetsutbildning och andra inte. Ingen av skribenterna har dock någon skrivutbildning. Kompetensmässigt finns det en brist på människor som har skrivande, särskilt lättillgängligt skrivande, som sin specialitet eller som har tidigare erfarenheter av att ha arbetat med det. Det finns språkliga riktlinjer som skribenterna följer, men dessa handlar framförallt om inriktning och textlängd, samt en allmän rekommendation om att undvika akademiska termer och för långa meningar. Men det finns fortfarande i hög grad ett arv av att skriva ganska akademiskt/teoretiskt inom partiet.

Holmgren har vidare berättat att författandet av de olika webbtexterna tar olika lång tid. Informativa texter skrivs ”på stående fot” och ofta används samma text på webbsidan som till ett flygblad eller ett Facebook-event. Han påpekar att de som arbetar med webbtexterna har väldigt många olika arbetsuppgifter i en och samma tjänst, och det är sällan textproduktion får ta särskilt lång tid då mycket ska göras så snabbt som möjligt. När det gäller författandet av vissa texter som ska ligga uppe på webbsidan en längre tid får skribenterna också längre tid på sig att skriva, men generellt ska det gå relativt fort. När en webbttext är färdigskriven korrekturläser kollegorna den innan publicering. Ibland händer det att partiet får feedback på webbtexterna av läsare, exempelvis via mail eller ute på gatan. En vanlig kommentar då är att textstorleken är för liten eller så handlar kommentarerna om det politiska innehållet i texterna.

⁵ <http://www.vmalmo.se/politik/>

⁶ <http://www.vmalmo.se/vart-parti/organisationen/>

⁷ <http://www.vmalmo.se/du-behovs/engagera-dig/>

3 Teori

I detta kapitel presenteras de teoretiska begrepp som används i studien, liksom en redogörelse över den tidigare andraspråksforskning som ligger till grund för detta examensarbete. Vi förklarar också teori gällande den brukstextanalys vi använder oss av för att kategorisera de utvalda texterna och därmed formulera frågor till användartesterna.

3.1 Begrepp

Information som är relevant för förståelsen av denna studie innefattar en del termer och begrepp som kan behöva definieras och förklaras. En central term som förekommer är *andraspråksbrukare*, vilken vi valt som benämning på personer med svenska som andraspråk, istället för *andraspråkstalare*. Sundberg (2004:211) skriver i sin avhandling *Asymmetrier och samförstånd i rekryteringssamtal med andraspråkstalare* att termen andraspråksbrukare ger en sannare bild av de processer som språkbruk innebär – det handlar inte om att ”bara tala”. Därför har termen andraspråkstalare valts bort, särskilt eftersom ord- och läsförståelse men inte tal granskas.

Även begreppet *begriplighet* används, då definierat enligt senare forskning med ett kognitivt och pragmatiskt perspektiv med mottagaranpassning i centrum (Nyström Höög 2009:9). Enligt Rikstermbanken är definitionen av *begriplighet* ”egenskapen att begripa utan svårighet”, vilket vi alltså modifierar genom att använda oss av ett läsarperspektiv.

I den här studien anläggs ett språkvetenskapligt perspektiv på begreppet *läsförståelse*, vilket då syftar främst på Westlunds (2009:69,70) definition. Westlund menar att läsning inte bara innebär ordavkodning utan också förståelse. Själva läsförståelsen är en dynamisk process som inkluderar läsarens färdigheter, strategier, förkunskaper och motivation. Vidare menar Westlund (2009:70) att mellan texten och läsaren befinner sig de inferenser som gör att texten får betydelse genom att läsaren fyller i tomrummen i texten med sin egen förkunskap om ämnet. Men också läsarens kulturella och sociala bakgrund, ålder och lässituation påverkar hur inferenserna görs (Westlund 2009:102). Allt detta har tagits i beaktande vid utformningen av användartester samt vid analyserna av testsvaren, och på så sätt är Westlunds tolkning av läsförståelse relevant i detta examensarbete. Exempelvis undersöks vilka inferenser informanterna gör på de utvalda texterna samt till vilken grad texterna ställer krav på läsarens förkunskaper.

Förutom att använda Westlunds teorier om läsförståelse i utformandet av användartesterna samt i analyserna på testsvaren, har hänsyn också tagits till Reichenbergs teorier som grund i detta examensarbete. Reichenbergs (2000:19) teorier grundar sig i att läsförståelse kräver omfattande kognitiva resurser för att det ska bli något resultat. Det räcker inte att bara förstå enskilda ord eller delarna av en text och hur de hör samman, utan läsaren måste kunna integrera dessa insikter med tidigare kunskaper och erfarenheter för att fullt ut kunna förstå en text (Reichenberg 2000:20). Läsförståelse innebär en interaktion mellan läsare och text och för att kunna göra balanserade inferenser måste läsaren både aktivera relevant bakgrundskunskap och förhålla sig till textinformationen. För att läsaren ska lyckas med detta måste texten uppfylla vissa krav gällande läsbarhet. Detta examensarbete undersöker om kraven på två utvalda texter uppfylls såtillvida att informanterna uppnår förståelse vid läsning.

3.2 Brukstextanalys

Enligt Hellspong & Ledin (1997:41) krävs en textmodell för att utföra en systematisk textanalys. Vi har utgått från den modell de beskriver vilken tar upp kontext, struktur och stil, men framförallt har fokus legat på textens uppbyggnad och struktur. Hellspong & Ledin (1997:44) menar att alla texter har en form, en textuell struktur, och för att undersöka denna har vi bland annat granskat lexikogrammatiken och textbindningen i de valda texterna. I Bilaga 8 finns en tabell över de lexikogrammatiska dimensionerna som vi använt oss av vid brukstextanalysen. Hur brukstextanalysen utförts beskrivs närmare i avsnitt 5.1.

3.3 Andraspråksforskning

Undersökningen har andraspråksforskning som teoretisk utgångspunkt och vi har främst utgått från teorier av Enström, Viberg, Prentice & Sköldberg samt Ekberg i *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle* (2004, 2013).

Enström (2013:172) skriver om ordförråd och ordinlärning hos avancerade andraspråksinlärare. Enligt Enström täcker de 1 000 mest frekventa orden, som exempelvis funktionsord, 85 % av ordmassan i en text. Alltså är det ett mycket begränsat antal ord som återkommer i alla olika texter och därför skulle ett ordförråd innehållande dessa ord kunna tyckas räcka långt. Problemet är att dessa 1 000 mest frekventa ord inte har någon särskild tyngd betydelsemässigt och därför blir läsförståelsen med ett så begränsat antal ord mycket

bristfällig. Således menar Enström (2013:173) att även om en läsare förstår 95 % av orden i en text så kan resterande fem procent mer lågfrekventa ord orsaka stora svårigheter gällande förståelsen av texten som helhet. När vi fortsättningsvis använder oss av begreppet *frekvent ord* syftar vi alltså på Enströms definition, dock är det en bedömningsfråga där huruvida ett ord bedöms som frekvent eller inte beror på verksamheten.

Vidare tar Enström (2004:173, 2013:172) upp tre kategorier av ord som har särskild betydelse och kan vara problematiska för andraspråksbrukare på avancerad nivå: *ämnesrelaterade ord, mindre frekventa, ämnesneutrala "akademiska" ord* och *mindre frekventa vardagliga ord*. Ämnesrelaterade ord hör till ett ämnes fackterminologi och utgörs ofta, precis som de mindre frekventa, ämnesneutrala "akademiska" orden, av betydelsetunga substantiv. Utöver det tillhör de mindre frekventa, ämnesneutrala "akademiska" orden ett mer generellt sakprosotypiskt ordförråd; de förekommer inte bara inom ett visst ämnesområde och kan också utgöras av verb, partikelverb och kollokationer. De mindre frekventa vardagliga orden är vanliga inom prosatexter och utgörs exempelvis av personbeskrivande adjektiv eller förflyttningsverb. Enligt Enström (2004:173-175) för de sällan handlingen framåt, men är informationsrika, och för läsaren är det svårt att gissa sig till dessa ords betydelse. Det krävs alltså kännedom om de här tre ordkategorierna, utöver de mest frekventa orden, för att kunna läsa autentiska texter. För studien är Enströms resonemang och undersökningar relevanta, dels för att våra informanter studerar sfi på D-nivå och alltså räknas som avancerade andraspråksinlärare, dels för att Enströms ordkategorier används som underlag för att granska informanternas testsvar. Därmed kan Enströms resonemang och undersökningar bidra till att besvara våra frågeställningar.

Enström (2004:186,187) menar också att graden av abstraktion brukar ha stort inflytande på hur svårt eller lätt det är att förstå en text. En text med många konkreta ord med entydigt innehåll är lättare att förstå för en andraspråksbrukare än en text med ord som exempelvis har abstrakta referenter. Halleon (2011:39) menar att abstrakta texter i allmänhet ställer högre krav på läsaren än vad konkreta texter gör eftersom de förutsätter större förkunskaper hos läsaren. Därför blir det relevant att analysera även abstraktionsgraden på de valda texterna.

I *Ordföljd, tempus och bestämdhet* (2011) skriver Ekerot om satsgrammatiska och textgrammatiska aspekter samt skriftspråkssyntax i svenskan ur andraspråksperspektiv. Dessa variabler är i denna studie relevanta för att besvara frågeställning tre: "Vilka typer av konstruktioner och språkliga strukturer anser sig andraspråksbrukare inte förstå?" och därför tas Ekerots variabler i beaktande vid analysen av informanternas testsvar.

4 Material

I detta kapitel presenteras studiens material bestående av två valda texter från Vänsterpartiet Malmös webbsida samt de informanter som deltog i undersökningen.

4.1 Två webbtexter

Valet av de två texterna som vi undersökt har gjorts i samråd med Vänsterpartiet Malmös politiska sekreterare, både för att hålla oss som forskare så neutrala så möjligt samt göra studien mer relevant för Vänsterpartiet Malmö. Det enda kravet gällande val av texter var att de skulle vara representativa för Vänsterpartiets Malmös webbsida. Den första texten finns på webbsidan under fliken ”Du behövs”, på undersidan ”Engagera dig”, och benämns härfter som Text 1. Texten finns att läsa i Bilaga 2. Den andra texten, som fortsättningsvis benämns som Text 2, ligger på webbsidan under fliken ”Vår politik” på undersidan ”Solidarisk välfärd” och finns att läsa i Bilaga 3.

4.2 Informanter

Informanterna i denna undersökning består av 18 andraspråksbrukare från Malmö som studerar svenska för invandrare (sfi) på D-nivå. Utbildningen i svenska för invandrare är upplagd i kurser i en progression från A till D-nivå (Skolverket, 2012), och D är alltså den mest avancerade nivån inom utbildningen. Enligt Malmö stad har man rätt att studera sfi om man har ett personnummer och är folkbokförd i kommunen, eller om man är EU-medborgare och har uppehållsrätt.

Vi har kommit i kontakt med informanter efter att ha skickat mailförfrågan till flera skolor som undervisar i sfi för vuxna inom Malmö kommun. Informanterna har genomfört användartester som innefattar läs- och ordförståelse på de två utvalda texterna, samt intervjuats.

Både då vi varit i kontakt med informanterna och med Vänsterpartiet Malmös politiska sekreterare har CODEX⁸ riktlinjer gällande informerat samtycke och hantering av persondata följts.

⁸ <http://www.codex.vr.se/forskningmanniska.shtml>

5 Metod

I detta kapitel presenteras först hur Hellspong och Ledins (1997) modell för brukstextanalys använts vid analysen av Text 1 och Text 2, följt av insamlingsmetod för den empiriska undersökningen. Data har samlats in med hjälp av enkäter, ord- och läsförståelsetester samt intervjuer och utformningen av dessa olika metoder presenteras också i detta kapitel. Därefter följer en beskrivning av hur resultaten på användartesterna och intervjuerna analyserats. Kapitlet avslutas med en problematisering av undersökningen.

5.1 Utförande av brukstextanalys

Med hjälp av Hellspong och Ledins (1997) brukstextanalys med särskilt fokus på den textuella strukturen har vi kartlagt de två utvalda texterna för att ge en tydlig bild av deras textuella egenskaper. Med Hellspong och Ledins (1997:78,79) tabell över lexikogrammatiska dimensioner som utgångspunkt har texternas lexikogrammatik analyserats. Tabellen finns i Bilaga 8. Inom ramen för den textuella strukturen har även textbindningen analyserats eftersom den utgör ett grundvillkor för en texts koherens (Hellspong & Ledin, 1997:80). Slutligen har kompositionen granskats med särskilt fokus på textmönster, för att få en tydligare bild över texternas funktioner, eller så kallade drag. Enligt Hellspong och Ledin (1997:97) kan rekonstruerandet av drag i en text vara en fråga om tolkning, vilket gör att resultatet kan variera något med granskarens utgångspunkt. Men genom att se på en text på detta sätt kan man steg för steg se om texten uppfyller sitt syfte som helhet, såväl som att få en överblick över dispositionen.

Hellspong och Ledin (1997:78) påpekar att när man använder de lexikogrammatiska dimensionerna som en sammanfattning måste det ske varsamt eftersom ett enskilt språkdrag sällan eller aldrig fungerar på ett enda givet sätt i alla olika texter och kontexter. Vi är medvetna om detta och har använt denna sammanfattning för att få en endast generell överblick över texternas tillgänglighet. Den mer sakliga analysen av ordklasser, ordbildning, bisatser och långa ord har använts för att kunna ställa relevanta frågor i läsförståelsetesterna.

5.2 Insamlingsmetod

I detta examensarbete har triangulering använts vid insamling av data. Enligt Torsten Eriksson och Finn Weidersheim-Paul (2014:91) innebär triangulering att man samlar

information från olika datakällor för att se om de stöder eller motsäger varandra. På detta sätt får man högre informationskvalitet vilket ger ett mer reliabelt resultat. I detta examensarbete har data samlats in med hjälp av enkäter, ordförståelsetest, läsförståelsetest och efterföljande intervjuer med informanterna.

Undersökningsmetoden är huvudsakligen kvalitativ, men med kvantitativa inslag. Enligt Per Lagerholm (2005:28) används kvalitativa metoder när man vill utföra djupare närstudier, vilket vi gör vid analysen av svaren på användartesterna. Lagerholm (2005:28) menar vidare att kvantitativa metoder används för att få fram räknebara uppgifter och översiktliga resultat. Detta har vi använt oss av i sammanställningen av svårbegripliga ord, som baseras på ordförståelsetesterna. Tabellen med de svårbegripliga orden finns i Bilaga 7.

Eftersom samtliga användartester är anonyma användes ett kodsysteem på testerna efter att de genomförts. Detta för att, om det skulle behövas, enklare kunna hänvisa till vissa individers resultat i examensarbetet utan att uppge deras namn. Alla tester som baserades på Text 1 är markerade med T1 och därefter numrerade 01, 02, 03 och så vidare för varje enskilt ord- och läsförståelsetest. Detsamma gäller för Text 2, som markerats med T2 och därefter den individuella numreringen.

Vid undersökningstillfället närvarade vi personligen medan informanterna besvarade ord- och läsförståelsetesterna. Enligt Eriksson och Wiedersheim-Pauls (2014:100) rekommendation bör man som forskare personligen närvara vid liknande undersökningar för att muntligt kunna presentera själva undersökningen, vad den syftar till, vad resultatet ska användas till, vad informanterna kan ha för nytta av undersökningen samt för att informera om anonymitet. Med dessa råd som utgångspunkt såg vi till att alla informanter förstod vad undersökningen gick ut på genom att gå igenom alla moment (enkäter, ord- och läsförståelsetesterna samt intervjun) steg för steg, innan vi delade ut texterna med tillhörande tester. Vi berättade för informanterna att de inte skulle skriva sina namn på testerna och betonade särskilt att det inte var frågan om något prov som hade med deras utbildning att göra; det vi ville var att undersöka de utvalda texterna och inte testa deras kunskaper i svenska. Text 1 och Text 2 med tillhörande enkäter, ord- och läsförståelsetest delades därefter slumpmässigt ut till de 18 informanterna. Hälften av informanterna fick Text 1 och hälften Text 2.

Nedan presenteras de olika metoderna, hur de valts samt på vilka grunder de utformats.

5.3 Enkät

I enkäten som alla deltagare fyllt i fastslås förstaspråk, vilket vi definierat enligt Skutnabb-Kangas (*Tvåspråkighet* 1981:26) kriterier *ursprung, kompetens, funktion* och *attityder*. Enligt dessa kriterier är förstaspråk alltså det språk man först lärt sig, bäst behärskar, mest använder sig av eller identifierar sig med. Vi formulerade dock frågan ”Vilket är ditt förstaspråk, eller det språk som du lärde dig tala när du var liten?”, och förmodar att vi därmed fått svar framförallt baserade på ursprung och kompetens.

Per Lagerholm (2005:54) menar att vid intervjuer med tvåspråkiga personer bör man ha kännedom om hur länge de varit tvåspråkiga, ålder, vilka språk som utgör tvåspråkigheten samt sociala förhållanden som utbildning. Därför har frågor gällande ålder, utbildning, längd på vistelse i Sverige och dessutom tidigare valdeltagande inkluderats i enkäten som informanterna fått besvara. Frågan gällande tidigare valdeltagande inkluderades för att vi skulle få en fingervisning om informanternas politiska engagemang, det vill säga om de möjligtvis hade förkunskaper inom politik som kanske skulle kunna underlätta för deras förståelse av texterna.

5.4 Ordförståelsetest

Enligt Ingvar Lundberg (1984:67) är ordavkodning själva basen för läsning. Lundberg (1984:112) påpekar också att enligt forskning är bristfällig ordavkodning en primär orsak till förståelseproblem. Också Enström (2013:169) menar att även om kunskap om ord bara är en av flera komponenter i språkbehärsningen, spelar den en avgörande roll. Också för en andraspråksinlärare som har uppnått en avancerad språkfärdighetsnivå är det oftast ordförrådet som är den begränsande faktorn när det gäller läsförståelse.

Nation (2012:144) skriver om hur flera studier har visat att ordförrådet är viktigt för läsförståelsen, sannolikt viktigare än både kunskaper i ämnet och språkets syntaktiska strukturer. Därför blir det intressant att granska ordförståelsen hos informanterna i denna studie, som en del i arbetet med att ta reda på hur begripliga Text 1 och Text 2 är ur ett andraspråksperspektiv.

Olle Josephson (1982:36, 37) menar att ett sätt att mäta ordförståelse är att presentera ord med kontext och påpekar att utan kontext blir ordförståelsetest en alltför onaturlig språksituation för provdeltagarna. Därför har ett test av den typ som till exempel används på högskoleprovet valts bort, och ordförståelsetestet har utformats så att informanterna först får

läsa de utvalda texterna för att sedan markera ord som de antingen inte förstår eller ord som de är osäkra på. Genom att läsa texterna i sin helhet har informanterna en kontext att utgå ifrån innan de markerar ord. Eftersom den här undersökningen dessutom syftar till att granska texternas begriplighet ur andraspråksperspektiv, och inte att bedöma informanternas kunskaper, skulle det troligtvis inte bli lika reliabla resultat om orden testades utanför sin kontext. I en flervalundersökning där testpersonen får flera alternativa definitioner av ett ord att välja mellan finns enligt Josephson (1982:36) risken att valet av svarsalternativ får stor betydelse, något vi här velat undvika.

Dock innebär metoden att ordförståelsetestet endast indikerar vilka ord informanterna erfar sig ha svårt för, och testet blir alltså en form av självskattning. Vi får därmed svar baserade på vilka ord eller språkliga konstruktioner deltagarna upplever sig inte förstå, vilket ju är en av frågorna vi ställer oss. Ordförståelsetesternas resultat kompletteras sedan med svar på läsförståelsetest och efterföljande intervjuer för en mer heltäckande bild. Orsaker och motiv till informanternas svar på ordförståelsetestet diskuteras vidare i avsnitten 7.2.1 och 7.2.2.

5.5 Läsförståelsetest

För att utforma läsförståelsetesterna till Text 1 och Text 2 har vi framförallt utgått från Reichenbergs (2000) modeller för testkonstruktion. Nedan presenteras hur frågetyper valts ut samt hur frågorna konstruerats.

5.5.1 Val av frågetyp

I de två läsförståelsetesterna förekommer flera öppna frågor eftersom fördelen med denna typ av frågor har framhållits av flera forskare. Reichenberg (2000:110) refererar till Kulbrandstrand (1998) som menar att öppna frågor ger en djupare inblick i elevers textförståelse. Vidare menar Kulbrandstrand att det inte är så lätt för eleverna att gissa sig till svaret när de ställs inför öppna frågor där de själva får formulera svaret, vilket är viktigt för studiens validitet.

Det finns dock även nackdelar med frågor där elever får formulera svaret själv, vilket Reichenberg (2000:110) nämner i sin avhandling om elevers förståelse av olika textversioner. En av nackdelarna med självformulerade svar är att de ofta är svåra att bedöma. För att minska svårighetsgraden på bedömningen blev det därför viktigt att ställa så väl genomtänkta

frågor som möjligt i läsförståelsetesterna. Vi funderade ut möjliga svar på frågorna i förväg och utformade även frågorna utifrån olika variabler som kan vara komplicerade för andraspråksbrukare, enligt tidigare andraspråksforskning.

Frågor med flersvarsalternativ inkluderas också i läsförståelsetesterna, trots att denna typ av frågor kan bädda för gissningar. Men Reichenberg (2000:110) påpekar att det kan förekomma ett skrivmotstånd hos elever som kan medföra att de i själva verket kan mer än deras testsvar visar när de formulerar svaren själva. Vidare menar Reichenberg att särskilt andraspråksbrukare kan komma till korta när de själva måste formulera svar. I och med det är det en fördel att ha med även flersvarsalternativ, särskilt till de lite mer avancerade frågorna som är relaterade till texternas struktur. I samband med att testerna genomfördes informerades deltagarna om att de gärna fick skriva korta och enkla svar, för att kravet på själva skrivförmågan inte skulle bli för stort. Dessutom kompletterades både ord- och läsförståelsetesterna med intervjuer gällande texterna med informanterna. På så sätt fick de ytterligare en möjlighet att i tal yttra sig om sin förståelse relaterat till texterna.

Sammanfattningsvis finns det för- och nackdelar både med de frågor som har flersvarsalternativ och de frågor som kräver att informanten själv formulerar svar. För att öka validiteten i undersökningen gjordes därför valet att inkludera båda frågetyperna i läsförståelsetesterna.

5.5.2 Frågornas svårighetsgrad

Reichenberg (2000:112) refererar till Pettersson (1988) som menar att en läsförståelsefråga ska kräva läsning. En fråga är dålig om man kan besvara den utan att titta i texten, men likaså om svaret avtecknar sig för tydligt i texten. Med detta i åtanke har frågorna utformats så att de alla på något sätt refererar till texten, men samtidigt är kopplade till läsarens förkunskaper. Detta har inte varit helt okomplicerat och i vissa frågor kan läsaren relativt enkelt finna svaret i texten. Men eftersom vi samtidigt velat ha en bredd gällande svårighetsgraden i läsförståelsetesterna inkluderas även den typen av relativt lätta frågor.

Frågorna är utformade med varierande svårighetsgrad baserat på Kirschs (1995) frågekategorier, som Reichenberg (2000:112) refererar till. Den första kategorin innebär att läsaren ska lokalisera ett i stort sett identiskt eller synonymt svar till det som står i instruktionen, vilket till exempel vår fjärde fråga till Text 2 ber läsaren göra. Den andra frågekategorin innebär att läsaren ska lokalisera, jämföra eller integrera information på olika ställen i texten, vilket läsaren till exempel får göra i första och femte frågan till Text 1. I den

tredje frågekategorin ska läsaren göra inferenser, vilket hen får göra särskilt i första och andra frågan till Text 2. Läsförståelsetestet för Text 1 finns i Bilaga 5 och testet för Text 2 finns i Bilaga 6.

Utgångspunkten vid utformningen av frågor till läsförståelsetesterna består av konstruktioner och språkliga strukturer som tidigare forskning visat kan öka svårighetsgraden vid läsning för andraspråksbrukare. Vi har också utformat frågorna med utgångspunkt i brukstextsanalyserna som klargjort hur texterna är strukturerade och vilka särdrag de har.

5.5.3 Utformning av frågor till Text 1

Den första frågan för Text 1 gäller textens makrotema och blir därmed viktig för helhetsförståelsen. Denna fråga syftar till att ta reda på om textens syfte uppnås: att informera om hur man kan engagera sig i Vänsterpartiet Malmö.

Fråga två gäller en metafor – ”arbetsgruppen är motorn” – vilket blir intressant då ”motorn” är ett bildled som behöver förstås för att svar ska kunna anges. Enligt Enström (2013:187) kan metaforer ofta orsaka inlärningssvårigheter hos andraspråkselever, på grund av att man både måste förstå ordens grundbetydelse och besitta omvärldskunskap för att kunna begripa dem.

Fråga tre gäller förståelsen av ett idiom eftersom en undersökning av Prentice & Sköldberg (2010) visar att elever med svenska som förstaspråk tenderar att ha bättre kunskap om sådana konventionaliserade uttryck än flerspråkiga elever. Palmstedts (2013:14) studie visar att idiom som anspelar på kroppsdelar ofta är lättare för andraspråksbrukare, samtidigt som de som innehåller ålderdomliga ord och böjningsformer är svårare. Med båda dessa beståndsdelar, samt ett ogenomskinligt ”man” där det inte hjälper om läsaren förstår ordet för att kunna förstå uttrycket, blir idiomet ”på tu man hand” intressant att undersöka förståelsen av.

Fråga nummer fyra är utformad för att kunna undersöka hur väl det fungerar för andraspråksbrukare att byta ut ord och använda sig av synonymer, samt om deltagarna kan göra inferenser och förstå utifrån kontext snarare än ord. Synonymerna ”arrangera” och ”anordna” tillhör Enströms (2004:173) ordkategori *mindre frekventa, ämnesneutrala ”akademiska” ord* som ofta utgörs av bland annat verb. Dessa kan, som tidigare nämnts, ställa till svårigheter för avancerade andraspråksinlärare. Enligt Enström (2013:185) kan verben nämligen förekomma i många olika sammanhang och är mycket mindre kontextberoende än exempelvis många substantiv, vilket dessutom gör dem svåra att lära in.

Den utformning fråga fem fått beror på att svaret återfinns i textens längsta mening. Text 1 är enligt vår analys relativt lättillgänglig, men den aktuella satsen är 37 ord lång, vilket ändå måste anses vara anmärkningsvärt (jmf. genomsnittlig meningslängd i texten, som är 14,38 ord).

5.5.4 Utformning av frågor till Text 2

Fråga nummer ett till Text 2 gäller nyckelordet ”välfärd”. Ordet återkommer 14 gånger i texten, och att förstå det är en förutsättning för att kunna förstå texten. Därför har denna fråga placerats först i testet och gjorts till en flervalsfråga. Vi vill påpeka att begreppet även för någon med svenska som förstaspråk kan vara problematiskt att definiera, något vi tagit hänsyn till och ser som ännu en anledning till att använda oss av en flervalsfråga istället för att be om ett egetformulerat svar.

Fråga nummer två har utformats efter hur ordet ”vi” i övriga texten fungerar som referent till Vänsterpartiet, men i just den här meningen syftar till ”vi som samhälle” eller ”vi som grupp”. Därmed blir ledfamiljen bestående av ”vi” och ”Vänsterpartiet”, som återkommer med identisk upprepning, uppbruten.

Ett idiom är enligt Ó Keffe, McCarthy och Carter (2007) lexikaliska ofixerade flerordskombinationer, något som är intressant för fråga nummer tre. Att ”vända på varenda krona” är ett uttryck som inte går att utläsa betydelsen av endast genom att förstå själva orden, och därmed kan svaren på denna fråga ge en fingervisning om hur bekant uttrycket är för någon på denna nivå av andraspråksundervisning.

För att besvara den fjärde frågan till Text 2 behöver man ta till sig text med en hög abstraktionsgrad, och avkoda begrepp som ”solidarisk finansiering” och ”ett rättvist Malmö”. Enström (2013:185) menar att texter med hög abstraktionsgrad, det vill säga fler abstrakta än konkreta ord, kan vara svåra för andraspråksinlärare. I frågan finns instruktionen att svara med egna ord, för att undvika att informanterna ger ett ordagrant svar direkt taget från texten, som alltså kan anges utan att deltagaren dechiffrerat själva innehållet. Roth (1986), som Reichenberg (2000:113) hänvisar till, påpekar också hur viktigt det är att formulera frågor så att elever inte frestas att kopiera delar av texten direkt i sitt svar. Detta eftersom det kopierade svaret inte ger någon som helst indikation på att eleven förstår vad hens svar egentligen går ut på.

Fråga nummer fem gäller ”konsekvenser” som det i Text 2 står att textduet förmodligen känt av. Här måste för det första ordet ”konsekvenser” vara bekant för informanten, annars

finns risken att informanten anger ett svar som behandlar *hur* något känts av (till exempel att barngrupper på förskolan blivit större), istället för vad som är orsaken. Vidare har texten där svaret återfinns en tematisk bindning som inte följer tema-remaprintipien (Hellspong & Ledin, 1997:85).

Fråga nummer sex kan rimligen antas kräva mest av informanten för att hen ska kunna besvara den. Både ett långt sammansatt ord som är ämnesspecifikt och en metafor måste avkodas och dessutom syftar det eventuella svaret tillbaka på flera satser. Sammansatta ord, liksom metaforer, tar Enström (2013:187) upp som en svårighet för avancerade andraspråksinlärare. Eftersom fråga sex beräknas vara så krävande placerades den sist i läsförståelsetestet. Detta för att minska risken att informanterna skulle lägga ner värdefull tid på en fråga som innebär flera svårigheter, istället för på de frågor som är utformade baserat på mer specifika svårigheter.

5.6 Intervju

Enligt Lagerholm (2005:55) bör tvåspråkiga informanter ha möjlighet att påverka intervjun i viss utsträckning, eftersom det ger flexibilitet. Därför utfördes semistrukturerade intervjuer, direkt efter att informanterna var färdiga med ord- och läsförståelsetesterna. Intervjuerna omfattade två grupper om nio personer i varje grupp. Enligt Alvehus (2013:83) innebär semistrukturerade intervjuer att man ställer ett fåtal öppna frågor eller tar upp bredare teman som samtalet med informanterna centreras kring.

Med utgångspunkt i råden i *Att utreda, forska & rapportera* (2014:103–104) för intervjusituationer har vi inte ställt ja- eller nej-frågor utan följdfrågor, alltför komplicerade frågor och strävat efter att inte använda laddade eller värderande ord. Följande förberedda frågor togs upp under intervjuerna som behandlade de båda texterna samt ord- och läsförståelsetesterna:

- Har ni läst om politik under lektionerna? Om ja, vad har ni läst om?
- Berätta vad texten handlade om!
- Var det något som var särskilt svårt? Vad i så fall?
- Var där många ord i texten som ni kände igen eller många som ni aldrig sett förut? Vilka?
- Vad tyckte ni om frågorna i läsförståelsetestet? Var de lätta eller svåra att svara på?

Vi utgick alltså från ett antal huvudfrågor utan bestämd ordningsföljd för möjlighet att anpassa oss efter den aktuella situationen. Detta tar Kvale (1991:16) upp som en del i sin intervjuguide, där syftet med den kvalitativa forskningsintervjun beskrivs ha som mål att erhålla nyanserade beskrivningar av den intervjuades livsvärld. Eftersom vi eftersträvade att inte styra informanterna i någon riktning, utan istället ge utrymme för deras upplevelse av texterna ställdes följdfrågor baserade på deras svar.

5.7 Analys av användartester

Resultaten på användartesterna samt intervjuerna har analyserats utifrån tidigare forskning om andraspråk och läsförståelse som beskrivs i Kapitel 3 ovan. Med hjälp av främst Ekerot (2011) och några av medförfattarna till *Svenska som andraspråk* (2004, 2013) har vi analyserat de konstruktioner och språkliga strukturer som det framgick att informanterna inte förstod i användartesterna samt under intervjuerna. Särskilt fokus har också lagts på de konstruktioner och språkliga strukturer som vi haft i åtanke vid utformningen av frågorna i läsförståelsetesterna. Dessa variabler, som tas upp av både Ekerot (2011) och i *Svenska som andraspråk* (2004, 2013), innefattas bland annat av bisatsordföljd, idiomatiska uttryck och flerordsenheter, tematisk bindning, metaforer samt sammansatta ord. Detta har analyserats för att besvara den andra samt den tredje frågeställningen: ”Vilka begränsningar har de valda texterna ur ett andraspråksperspektiv?” och ”Vilka typer av konstruktioner och språkliga strukturer anser sig andraspråksbrukare inte förstå?”

Baserat på resultaten av ordförståelsetesterna har vi gjort en ordkategorisering av svaren för att urskilja ämnesrelaterade och mindre frekventa, ämnesneutrala ”akademiska” ord från mer frekventa vardagsord. Enström (2013:172) menar att de förstnämnda ordkategorierna ofta är obekanta för avancerade andraspråksinlärare och således kan behöva förklaras för inlärarna. Vidare menar Enström (2013:185) att det för andraspråksbrukare föreligger vissa skillnader mellan olika ordklasser vad gäller tillgänglighet och inläring, vilket troligen har att göra med ordklassernas olika grad av semantisk självständighet. Substantiv är exempelvis mer självständiga och närmare knutna till vissa ämnesområden än verben, som är mindre kontextberoende och således svårare att lära in. Eftersom detta examensarbete undersöker tillgängligheten hos två texter ur andraspråksperspektiv, blev det därför relevant att även kategorisera svaren i ordförståelsetesterna utefter ordklass. Ordkategoriseringen av testsvaren underlättar besvarandet av dels den andra och tredje frågeställningen, men också för att vi

skulle kunna föreslå eventuella förändringar i texterna. Dessa förändringar innebär till exempel att vissa ord bör undvikas eller förklaras eftersom de tillhör ordkategorier som är konstaterat svårbegripliga för andraspråksbrukare.

Med utgångspunkt i testsvaren och intervjuerna har också läsförståelsen hos informanterna i relation till Text 1 och Text 2 analyserats med hjälp av främst Reichenberg (2000) och Westlund (2009). Läsförståelsen i relation till texterna problematiseras med hjälp av variabler som läsarens motivation samt förmåga att göra inferenser. Detta för att besvara den första frågeställningen: ”Hur begripliga är de valda texterna för andraspråksbrukare?”

5.8 Problematisering av undersökning

När vi presenterade undersökningen och introducerade användartesterna för informanterna kunde vi ha nämnt att vi som studenter vid Lunds universitet är politiskt obundna. På slutet av den ena intervjun kom det fram att några informanter trodde att vi representerade Vänsterpartiet, vilket kan ha påverkat undersökningens objektivitet. Intervjun hade också kunnat vara mer strukturerad. Den semistrukturerade intervjustilen som användes gav utrymme för diskussioner som inte var relaterat till texterna och mycket tid lades på att styra tillbaka samtalet till att handla om texterna.

Dock var intervjuerna bara en av undersökningsmetoderna vi använde och svaren vi fick kompletterade de tidigare testerna och gav oss nog med underlag för en avslutande analys. Hade vi däremot valt intervju som enda insamlingsmetod hade troligen inte resultatet hållit samma kvalitet, vilket visar på vikten av triangulering – att samla information från flera olika datakällor och inte bara en.

6 Resultat för textanalys

I detta kapitel presenteras brukstextanalysens resultat för Text 1 och Text 2. Dessa textanalyser ligger till grund för utformningen av de frågor som tagits fram för läsförståelsetesterna och som presenteras i avsnitt 5.5.

6.1 Analysresultat för Text 1

Makrotemat i Text 1 är hur man engagerar sig i Vänsterpartiet Malmö. Texten består av totalt 230 ord och 16 grafiska meningar och den är verbal, allmän och konkret. Den är verbal eftersom den innehåller fler verb och pronomen än substantiv, den innehåller korta nominalfraser, en hel del bisatser samt korta meningar. Ett typiskt exempel på en mening i Text 1 som innehar samtliga av dessa egenskaper är: ”Det kan vara att dela ut tidningar, eller att skriva i dem.” Två meningar i texten innehåller uppräkningsfraser: ”Det finns kvällsträffar, heldagsträffar och studiecirkel [...]” och ”Vi pratar om Vänsterpartiets ideologi, politik och organisation [...]”. Enligt Hellspong och Ledin (1997:78) gör många uppräkningsfraser en text nominal, och eftersom Text 1 är relativt kort blir andelen uppräkningsfraser totalt sett ändå relativt hög just i denna text. Men eftersom andelen långa nominalfraser och samordningar samtidigt är så pass låg och eftersom uppräkningsfraser i detta fall inte direkt orsakar långa meningar, kan Text 1 ändå anses vara övervägande verbal.

Texten är uppbyggd av övervägande påståendesatser och är hypotaktisk med inslag av paratax, då den innehåller led i form av underordningar som fungerar som bestämmningar till andra satser, exempelvis: ”Det finns kvällsträffar, heldagsträffar och studiecirkel *som sträcker sig över flera veckor.*” Vidare är Text 1 allmän då enkla, ej sammansatta substantiv och korta ord dominerar, som exempelvis ”fest”, ”träff”, ”fika” och ”möte”. Dock förekommer även ett fåtal längre, sammansatta substantiv så som ”kvällsträffar”, ”partiförening” och ”studiecirkel”, men de ej sammansatta substantiven är alltså övervägande.

Text 1 har inte många olika och långa förmod utan snarare korta och enkla, exempelvis prepositionerna ”under” och ”upp” samt konjunktioner som ”och” och ”eller”. Texten innehåller inga fackord och dessutom är meningarna övervägande högertunga, vilket också ger en verbal text.

Slutligen gällande de lexikogrammatiska dimensionerna är Text 1 konkret då en hel del rumsadverbial förekommer, till exempel i meningarna ”Vi sätter oss *på något mysigt kafé*”

[...]” och “[...] dyka upp *på nästa möte*.” Texten innehåller också få passiva och ganska många dynamiska verb, exempelvis ”jobbar”, ”anordna” och ”spela”, samt flera första- och andra personens pronomen som utgörs av ”vi” och ”du”.

I Text 1 är framförallt presentering utmärkande när det gäller den tematiska bindningen, som till exempel: ”*Det finns massvis med sätt att bli aktiv i Vänsterpartiet Malmö. Det kan vara genom att delta i en studiecirkel, eller arrangera den.*” När det gäller konnektivbindningen innehåller texten övervägande additiva konnektiver, så som ”och” och ”eller”. Texten har något otydliga referensbindningar, som exempelvis:

Du som föredrar att träffas på tu man hand kan boka in en enskild fika med någon erfaren medlem, från styrelsen eller någon av våra arbetsgrupper. Vi sätter oss på något mysigt kafé och pratar om hur du vill engagera dig.

Hellspong och Ledin (1997:85) menar att ett tema bör vara subjekt och framstå som något redan känt. I exempelmeningen är det otydligt vem ”vi” syftar på eftersom det är ett sedan tidigare icke-känt subjekt som inte återkopplar till föregående sats rema. Ett annat exempel på en otydlig referensbindning finns i följande meningar: ”Vi pratar om Vänsterpartiets ideologi, politik och organisation och hittar en uppgift för alla som vill komma igång. Håll koll i kalendern efter nästa träff för nya.” Vad ”nya” syftar tillbaka till som rema i sista meningen är otydligt, men troligtvis till träffarna som beskrivs två meningar bakåt i texten. Det är således tydligt att Text 1 inte följer tema-remaprincipen i särskilt hög grad.

När det gäller textmönstren i Text 1 ser de ut som följer:

- Drag 1: Beskrivning av olika sätt att aktivera sig i Vänsterpartiet Malmö (mening 1-5)
- Drag 2: Beskrivning av olika sorters träffar för nya medlemmar (mening 6-7)
- Drag 3: Vad man pratar om på träffarna (mening 8)
- Drag 4: Information om hur man kan ta reda på tid och datum för träffarna (mening 9)
- Drag 5: Information för de som enskilt vill träffa representanter från Vänsterpartiet Malmö (mening 10-11)
- Drag 6: Information hur man kan kontakta Vänsterpartiet Malmö (mening 12)
- Drag 7: Beskrivning av arbetsgrupperna (mening 13)
- Drag 8: Information för de som vet vad de vill ägna sig åt inom partiet (mening 14)

Dragen i Text 1 är relativt välmotiverade, med tanke på att textens makrotema är hur man kan engagera sig i Vänsterpartiet Malmö. Man kan tolka det som att skribenten i början av texten lagt energi på att locka till sig nya medlemmar genom att räkna upp flera olika exempel på hur man kan aktivera sig, med tanke på att draget upptar hela fem meningar. Övrig information är betydligt mer kortfattad. Om man exempelvis vet vad man vill ägna sig åt inom partiet uppmanas man att ta kontakt med en av arbetsgrupperna, men vilka dessa arbetsgrupper är står det ingenting om.

6.2 Analysresultat för Text 2

Text 2 består av totalt 448 ord och 31 grafiska meningar och är nominal, allmän och abstrakt. Den är nominal då den innehåller fler substantiv på bekostnad av pronomen och verb och de långa meningar som förekommer innehåller långa nominalfraser, samordningar och uppräkningsord. Antalet bisatser är relativt lågt. Vidare är Text 2 allmän då enkla substantiv dominerar, trots att det förekommer ett flertal sammansatta sådana. Sammansättningarna är 26 stycken, och 23 av dem är substantiv, till exempel ”malmöborna”, ”riskkapitalisterna” och ”chefslönerna”. Det finns få räkneord i Text 2 och de som finns förekommer då skatteuttaget beskrivs ha minskat med ”245 miljarder från 2000 till 2011”. Liksom Text 1 har Text 2 övervägande högertunga meningar, vilket också tyder på en allmän text. Förutom allmänord, som ”och” och ”vi”, vilka används 16 respektive 15 gånger, är det vanligaste ordet ”välfärd”, vilket återkommer 14 gånger och därmed får sägas vara ett nyckelord.

Många av de sammansatta orden är långa fackord, till exempel ”återkommunalisera”, ”välfärdsverksamheter” och ”underfinansierad”, men andelen långa ord, det vill säga ord med fler än sju bokstäver, ligger ändå under det medelvärde Hellspong & Ledin (1997:71) anger för bruksprosa. Texten innehåller några överlånga ord, alltså ord som består av fler än 14 bokstäver, men medelvärdet är också här under genomsnittet för bruksprosa.

Slutligen är Text 2 abstrakt då den innehåller fler abstrakta än konkreta substantiv; den innehåller några få tingbeteckningar, till exempel ”barn”, men ord som ”konsekvenserna”, ”budget” och ”arbetsförhållanden” dominerar. Det enda egennamnet är ”Vänsterpartiet Malmö”. Det finns få tids- och rumsadverbial men några sättsadverb – framförallt gällande hur visionerna ska genomföras – ”gemensamt”. De dynamiska verben är färre än de statiska, och texten innehåller endast tre passiver. Därmed balanserar Text 2 på gränsen mellan att vara

en abstrakt eller konkret text då den både har så pass få passiver och dessutom innehåller personliga pronomen – vanligtvis kännetecknen på en konkret text.

Under rubriken ”Vår politik > Solidarisk välfärd – gemensamt ägande & rättvis fördelning”, vilken väl beskriver vad texten handlar om, följer åtta stycken varav ett är en punktlista. I stycke ett beskrivs Vänsterpartiets visioner, vad som krävs för att nå dem och vad Vänsterpartiet anser saknas idag, alltså centrala påståenden som presenteras i korta meningar. I den följande punktlistan med rubriken ”Vänsterpartiet arbetar för att [...]” finns två punkter, som handlar om hur välfärden ska bedrivas och finansieras. I stycke tre, som består av två grafiska meningar, beskrivs Vänsterpartiets syn på medborgarna. Stycke fyra, som fortsätter med påståendesatser, är längre och behandlar också det finansiering av välfärden. Meningarna är alla utom den sista korta och i stycket finns ett personligt tilltal som förmodligen syftar till att få läsaren att känna sig personligt berörd, särskilt med tanke på formuleringen ”konsekvenserna av detta har du antagligen känt av”. I det femte stycket nämns en tredje part – ”den borgerliga regeringen” – och effekterna av hur deras styre har påverkat samhället. I sista meningen framhålls att Vänsterpartiet i Malmö ändå lyckats höja budgeten för välfärdsverksamheter. I stycke nummer sex återgår texten till att handla om vad Vänsterpartiet vill och hur de vill använda skattemedel. I sista meningen kommer en uppräkningslista av vad Vänsterpartiet är emot, vilket fortsätter i stycke sju. Där fortsätter också beskrivningen av Vänsterpartiets visioner. I sista stycket ges tre mer allmänna påståenden om hur ett tryggt samhälle byggs och ser ut.

Texten är uppbyggd av påståendesatser och är hypotaktisk med inslag av paratax, då språkliga led framförallt underordnas och fungerar som bestämmningar till andra satser. Flera meningar inleds med ”detta”, vilket då syftar tillbaka på och är beroende av föregående mening. Den viktigaste referenten i texten är ”Vänsterpartiet” som tillsammans med ”vi” bildar en ledfamilj, med hjälp av pronominalisering. I övrigt står det klart att texten handlar om finansiering (av välfärd), men hur referenterna knyts till varandra är inte helt tydligt då de bygger på delidentitet – till exempel då ”malmöborna”, ”medborgaren” och ”människor[s behov]” delvis syftar till detsamma. I fallet med ”Vänsterpartiet” som knyts till ”vi” och ”vår” uppstår oklarhet vid ett tillfälle i texten (stycke 4, mening 1), då ”vi” istället refererar till ”vi som samhälle”, detta utan tidigare presentation av denna identitet.

Sammanfattningsvis uppfyller Text 1 kriterierna för en allmän, verbal och konkret text enligt Hellspong & Ledins (1997:78,79) tabell över lexikogrammatiska dimensioner. Text 2 uppfyller däremot kriterierna för en abstrakt och nominal text. Det är dock inte helt entydigt

gällande Text 2, där det särskilt finns drag av konkret text i förhållande till abstrakt. Att en text är verbal innebär enligt Hellspong och Ledin (1997:78) att den är informationsgles och inte kräver lika mycket eftertanke hos mottagaren som en nominal text gör, då en nominal text är mer informationstät. Text 2 är abstrakt bland annat på grund av de många betydelseutgångar, sammansatta substantiven vilka också bidrar till informationstätheten. Således är den verbala, konkreta och dessutom kortare Text 1 mer lättillgänglig än Text 2. Slutligen hade båda texterna brister gällande textbindningen, Text 1 i form av att tema-remaprintipen inte följts och Text 2 av en något otydlig referensbindning, vilket enligt Hellspong och Ledin (1997:80) påverkar texternas koherens.

7 Resultat för användartester

I detta kapitel redovisas svar från enkäterna, resultat från ord- och läsförståelsetesterna samt intervjuerna. Text 1 och Text 2 analyseras var för sig, även om vissa analysresultat pekar på liknande drag hos de båda texterna. Detta diskuteras vidare i Kapitel 8, där vi går igenom vissa likheter och skillnader mellan Text 1 och Text 2.

7.1 Enkät

Enligt enkätsvaren är de 18 informanterna mellan 22 och 63 år, och de har angett nio olika språk som sitt förstaspråk. Alla informanter har uppgett att de tidigare gått i skola, i mellan 2 till 17 år. Flera har tagit någon form av examen. Informanterna har varit bosatta i Sverige från ett år och fem månader upp till sju år och endast en informant har angett att hen har röstat i ett politiskt val i Sverige. Som nämnts tidigare studerar alla informanterna sfi på D-nivå, vilken är den mest avancerade nivån. Enkätsvaren finns sammanfattade i Bilaga 4.

7.2 Ordförståelsetest

Före genomförandet av testet fick informanterna instruktionen att *ringa in* (*O=osäker*) ord de kanske förstod eller var osäkra på, och *kryssa över* (*F=förstår ej*) ord de inte alls förstod. Förmodligen missförstod några av informanterna denna instruktion, och strök därför genomgående under eller satte parentes runt vissa ord i texten. Huruvida dessa understrykningar ska tolkas som att informanten kanske förstod det understrukna ordet eller inte alls förstod det, förblir i några fall oklart. Trots det redovisas de felaktigt markerade orden i denna undersökning, eftersom de ändå säger något om ordförståelsen.

I bilaga 7 visas två tabeller, en för varje text, där de ord som informanterna markerat i texten redovisas. Vidare redovisas, under rubrikerna ”Förstår kanske/osäker (O)” och ”Förstod inte alls (F)”, antalet informanter som antingen kanske förstod eller inte alls förstod ordet som angivits i den vänstra kolumnen. Även en fjärde kolumn har inkluderats med rubriken ”Förstår kanske/osäker eller Förstod inte alls”. Där redovisas samtliga felaktigt markerade ord.

7.2.1 Text 1

Text 1 innehåller totalt 230 ord och åtta informanter har svarat genom att markera totalt 22 ord i texten. De svåraste orden var ”layouta”, som markerades av samtliga nio informanter, två gånger med *F* och övriga sex gånger med *O*. Uttrycket ”på tu man hand” markerades som ett ord med *F* av två personer och med *O* av en person. Övriga ord tyckte antingen en eller två informanter var svåra.

Orden som markerats i texten består av fem substantiv, nio verb, två prepositionsadverbial, ett partikelverb, ett sättsadverbial, två attribut, ett kvantitativt pronomen och uppmaningsfraserna ”Håll koll” och ”Hör av dig (till)”.

Substantiven som markerats är alla konkreta och enligt Enström (2013:185) fastnar dessa ord lättare i minnet då de har ett väl avgränsat betydelseinnehåll. Men detta förutsätter förstås att man stött på dessa ord tidigare inom olika ämnesområden, och substantiven som markerats är relativt lågfrekventa, som exempelvis ”affischer” och ”styrelsen”. Två av de markerade substantiven, ”heldagsträffar” och ”studiecirklar”, utgörs dessutom av sammansatta ord som Enström (2013:187) menar är svåra för andraspråksbrukare. Anledningen till det är att sammansättningar är flertydiga vad gäller relationen mellan förled och efterled, och är i många fall ogenomskinliga på så sätt att betydelsen inte är härledbar ur ordledens separata betydelser.

Enligt Enström (2013:185) är verb de minst självständiga orden som kan förekomma i flera olika sammanhang. De är mindre kontextbundna än substantiv och ofta förbundna med en stor mängd syntaktisk information, vilket gör dem svårare att lära in. Detta är troligen anledningen till att en så stor andel av de markerade orden i ordförståelsetestet var verb. Ett av verben som informanterna strukit under och som också var det svåraste ordet är ”layouta”, ett engelskt lånord som försvenskats. Enligt Enström (2013:183) har många utländska studenter med europeisk och utomeuropeisk bakgrund i Sverige idag goda kunskaper i engelska. Därigenom kan de ofta känna igen och identifiera en mängd lånord i svenskan. På så sätt är det anmärkningsvärt att inga av informanterna i detta examensarbete kunde det. Förvisso vet vi inte om majoriteten av informanterna hade engelska som andraspråk, även om det under intervjun kom upp att några hade det, och i sådana fall är det inte vidare märkligt att de inte kände igen verbet. ”Layouta” kan rimligen ses som ett ganska lågfrekvent ord som nästintill uteslutande förekommer i mer informella sammanhang. Och precis som Enström påpekar (2013:183) är låg frekvens i sig en potentiell källa till bristande förståelse.

Partikelverbet ”dyka upp”, idiomet och adverbialet ”på tu man hand” samt uppmaningsfraserna ”Håll koll” och ”Hör av dig (till)” är alla kollokationer, som Enström (2013:190, 191) menar är särskilt svåra för andraspråksinlärare. Detta beror på att inlärarna ofta har en tendens att läsa en text ord för ord, vilket gör att det ofta är svårt för dem att identifiera flerordskombinationer. Detta kunde dock informanterna i denna undersökning, då de strök under samtliga ord i flerordsenheterna. Men liksom med sammansättningar kan det, enligt Enström (2013:192), bli problem när kollokationerna är ogenomskinliga och man inte kan härleda betydelsen ur ordens separata betydelser, vilket gäller för samtliga kollokationer som markerades.

7.2.2 Text 2

I ordförståelsetestet för Text 2 har fem personer deltagit, och markerat att de var osäkra på (O) eller inte förstod (F) 58 av 448 ord.

I de fall där orden stått i olika former, som till exempel ”välfärd” eller ”välfärden”, ”vända” eller ”vänder”, har det betraktats som samma ord, och alltså inte räknats två gånger. Notera dock att ”solidaritet” och ”solidarisk” betraktas som två olika ord. Utifrån detta kan vi sedan se att de markerade orden består av 36 substantiv, 15 verb, sex stycken adjektiv, fyra adverb och två particip.

Av de markerade substantiven är 25 stycken abstrakta och sex stycken konkreta. Att skillnaden är så pass stor gentemot Text 1 beror i första hand på att Text 2 har en mycket högre abstraktionsgrad och helt enkelt innehåller många fler abstrakta ord. Att en så låg andel av de markerade substantiven alltså är konkreta anser vi talar för Enströms (2013:185) resonemang om att de lättare fastnar i minnet och är enklare att ge innehåll. De adjektiv som markerats betecknar i fyra fall egenskaper hos abstrakta substantiv eller nominalfraser, medan de övriga två beskriver konkreta substantiv. Med en konstruktion som ”enskilda riskkapitalisters vinster” är det svårt att avgöra om det markerade ”enskilda” hade upplevts som lika svårt i förhållande till andra ord – säg som i frasen ”ett enskilt rum”, där det betecknar något konkret. Dock är forskningen begränsad gällande hur adjektiv förstås av andraspråksbrukare – den tillgängliga forskningen fokuserar på inlärningsgång och vilka kongruensböjningar som brukar tillägnas först (se till exempel Abrahamsson, 2009). I det här ordförståelsetestet kan vi dock inte utläsa om hur de markerade adjektiven kongruerats spelat roll för informanternas förståelse.

Vad gäller verben står två i passiv form, sex är presens, fyra i infinitiv och två i preteritum. Det verb som markerats av flest informanter – fyra av fem – är ”hamna”. Under intervjun framkom att flera av de som inte genomfört ordförståelsetestet också haft problem med ”hamna”, vilket skulle kunna handla om att det är ett specifikt förflyttningsverb. Viberg (2004:203) menar att sådana saknar motsvarande ord på många andra språk, vilket är en möjlig förklaring till att en stor del av informanterna inte förstått det. Förflyttningsverb kan dessutom enligt Enström (2004:175) ofta sorteras in i kategorin *mindre frekventa vardagliga ord*, vilket vi redan i teorikapitlet (se 3.2) konstaterat är en problematisk kategori även för avancerade andraspråksbrukare.

De ord som upplevdes som svårast var ”återkommunalisera” och ”välfärdsverksamheter” som markerades av alla deltagare, varav tre markerade med *F* och två med *O*. Därefter följer ”konsekvenserna” som också markerades av alla informanter, men då av två personer med *F* och av tre med *O*. De två ord som flest markerat är alltså båda sammansättningar, och som nämns angående Text 1 kan dessa vara ogenomskinliga på det sätt att ordets betydelse inte går att urskilja med för- och efterledets separata betydelser. Gällande framförallt ”välfärdsverksamheter” är det troligt att båda ordleden kan ha orsakat problem – visserligen står inte ”verksamheter” ensamt någonstans i texten, men ”välfärd” har markerats av alla testdeltagare. Förledet ”åter” i ”återkommunalisera” torde vara ett enklare ord med tanke på att det förekommer mer frekvent, men sammansatt med det denominala, ämnesspecifika ”kommunalisera” hjälper det förmodligen föga att ha förståelse för förledet.

7.3 Läsförståelsetest

Nedan sammanfattas och analyseras svaren på varje fråga i tur och ordning, först för Text 1 och sedan för Text 2. På frågorna till Text 1 har nio informanter deltagit och sammanlagt besvarat 40 av 45 frågor, och gällande Text 2 har nio informanter gett oss 46 svar av 54 möjliga.

7.3.1 Text 1

Fråga ett i läsförståelsetestet till Text 1 var en flersvarsalternativfråga som alla informanter utom en besvarade, alltså åtta stycken. Fyra av dessa informanter ringade in rätt svar, som var ”c) Komma på en träff med nya medlemmar eller maila till partiet.” Övriga fyra informanter ringade in det felaktiga svaret ”a) Sätta upp affischer eller dela ut tidningar.”

Ingen informant ringade in det andra felaktiga alternativet ”b) Kontakta en av arbetsgrupperna i partiföreningen.” Frågan berörde textens makrotema och om det var begripligt för informanterna. Enligt svaren förstod alltså hälften av informanterna som besvarade frågan hur de skulle gå tillväga för att engagera sig i partiet. Därför kan man rimligen anta att textens syfte uppnåddes för just denna hälft av informanterna, men inte de övriga. Frågan är utformad utefter Kirschs (1995) andra frågekategori, som Reichenberg (2000:112) refererar till, och som handlar om att informanten ska lokalisera information på olika ställen i texten för att kunna besvara frågan. Informanterna var tvungna att göra en textbaserad inferens, som enligt Westlund (2009:102) bygger på att kunna integrera information som ligger på skilda ställen i en text och samordna den så att den bildar en meningsfull enhet. I det här fallet fanns svaret i första meningen i andra stycket, samt sista meningen i tredje stycket i Text 1. Det felaktiga svaret på frågan, som hälften av informanterna som besvarade frågan ringade in, fanns i det första stycket. Möjligtvis har dessa informanter tolkat ”hjälpa till” (som själva frågan innehåller) som synonymt med ”bli aktiv”, då det i första stycket anges att man kan bli aktiv i Vänsterpartiet Malmö genom att bland annat sätta upp affischer och dela ut tidningar. ”Hjälpa till” är ett partikelverb vilket Enström (2004:173) menar generellt är en svår ordklass för andraspråksbrukare. Samtidigt menar Lena Ekberg (2013:271) att partikelverb hör till gruppen komplexa predikat, vilka tillägnas mycket sent i andraspråksinläringen och därmed bör räknas som svåra.

På fråga två skulle informanterna formulera egna svar. Åtta informanter besvarade frågan på ett sätt som indikerade att de inte förstått vad begreppet ”arbetsgrupperna är motorn” betyder. En nionde informant menade att begreppet betyder att ”arbetsgrupperna gör mycket viktiga saker”, vilket var det svar som kan anses vara mest korrekt. Det rätta svaret är ungefär att *arbetsgrupperna är kärnan/viktiga i verksamheten eftersom de har hand om mycket av det dagliga arbetet och / De driver verksamheten framåt*. Några informanter skrev att ”De hjälper deltagarna” och ”Hittar en uppgift för de som vill komma igång.” Några av svaren var ”Det betyder att flera personer jobba i samma idé” eller ”Det betyder att människor i gruppen motiverar varandra”. Några svarade genom att kopiera meningen ”Du som föredrar att träffas på tu man hand kan boka in en enskild fika med någon erfaren medlem från styrelsen eller någon av våra arbetsgrupper.” Ordet ”motor” är i detta sammanhang en metafor med bildled och sakled bestående av olika referenter i verkligheten, men som inte skiljer sig åt rent formmässigt. När man tolkar informanternas svar på fråga två är det tydligt att de i denna kontext inte tolkade ordet ”motor” i konkret, bildlig bemärkelse, som en APPARAT INUTI

ETT FORDON. Men samtidigt förstod de inte sakledet och den mer abstrakta företeelsen att ARBETSGRUPPERNA ÄR EN DRIVANDE KRAFTKÄLLA. Enström (2013:187) menar att metaforer ofta kan orsaka inlärningssvårigheter för andraspråksbrukare eftersom de inte alltid tar sig samma uttryck och därför inte är helt förutsägbara, även om de förekommer i de flesta språk. Vidare är det svårt att veta om ett uttryck ska tolkas bokstavligt eller metaforiskt. Till synes var det som sagt ingen informant som tolkade uttrycket bokstavligt, men det var heller ingen som riktigt förstod den metaforiska betydelsen. Detta beror antagligen på att man, som Enström säger (2013:187), behöver känna till ordets grundbetydelse och att det fungerar som en metafor i kontexten, samt att man behöver en omfattande omvärldskunskap.

Åtta informanter besvarade fråga tre, vilken skulle formuleras med egna svar. Frågan innehöll ett begrepp som informanterna ansåg vara det svåraste i ordförståelsetestet. En informant besvarade frågan korrekt genom att skriva ”för mig betyder det att till exempel två personer träffas öga mot öga”. De övriga gav svar som visade att de inte förstod uttrycket. Flera informanter besvarade frågan med att skriva ”en enskild fika”, troligtvis efter att ha läst meningen ”Du som föredrar att träffas på tu man hand kan boka in *en enskild fika* med någon erfaren medlem, från styrelsen eller någon av våra arbetsgrupper.” Någon besvarade frågan genom att helt kopiera denna mening. Några trodde att ”på tu man hand” var en person/arbetsgrupp genom att svara: ”Jag vet inte! Men jag tror att det är en person som tar hand om dig”, ”Det betyder en person från styrelsen som kan hjälpa till.” och ”En arbetsgrupp som fika[r] med någon medlem och pratar [om] olika problem.” Till synes enligt svaren har informanterna här förväntat sig att ett objekt ska inta platsen efter verbet ”träffas”, enligt svenskans grundordföljd med subjekt-verb-objekt. Problemet är att denna grundordföljd gäller för huvudsatser, och meningen där uttrycket ”på tu man hand” ingår inleds med en bisats: ”Du som föredrar att träffas på tu man hand [...]” där ”på tu man hand” intar platsen som satsadverbial. Detta bekräftas av Ekerot (2011:111,112) som tar upp bisatsordföljd som en satsgrammatisk svårighet för andraspråksbrukare. Han menar att andraspråksbrukare ofta i sitt interimspråk inte skiljer på huvudsats och bisats, vilket kan leda till en övergeneralisering av huvudsatsordföljden i svenskans FV2-schema. Det kan alltså vara en förklaring till att informanterna tolkat adverbialen ”på tu man hand” som ett objekt. En annan förklaring till att de flesta informanterna inte kunde svara på vad begreppet betyder kan vara att ”på tu man hand” är ett idiom bestående av en konventionaliserad flerordsenhet. Julia Prentice och Emma Sköldberg (2013:198) påpekar att dessa har en figurativ betydelse som inte går att härleda ur de ingående enheternas betydelse, varför de kan vara svårbegripliga för andraspråksbrukare.

Att det ogenomskinliga ordet ”man” förekommer i uttrycket kan också vara en förklaring till att informanterna trodde att ”på tu man hand” var en person.

Sju informanter besvarade fråga fyra med egenformulerade svar. Frågan är utformad för att se om informanterna förstod synonymerna ”arrangera” och ”anordna”, baserat på följande stycke i Text 1:

Det finns massvis med olika sätt att bli aktiv i Vänsterpartiet Malmö. Det kan vara att delta i en studiecirkel, eller arrangera den. Det kan vara genom att sätta upp affischer, eller layouta dem. [...] Det kan vara att anordna en fest, eller spela skivor under kvällen.

I och med synonymerna hade den här frågan två möjliga svar: ”en fest” och/eller ”en studiecirkel” eftersom dessa går att både anordna och arrangera. En informant svarade med att kopiera meningen ”Det kan vara att delta i en studiecirkel, eller arrangera den.” Fyra informanter, alltså majoriteten, besvarade frågan med att kopiera meningen: ”Det kan vara att sätta upp affischer, eller layouta dem.” Detta kan tolkas som att det förekommer en problematisk textbinding; istället för att relatera ”[...]eller arrangera den” som rema till föregående satstema, relaterade till synes informanterna satsen till nästkommande mening.

Enligt Ekerot (2011:114) övergeneraliseras tema-remaprincipen ibland av andraspråksbrukare. Meningen ”Det kan vara att delta i en studiecirkel, eller arrangera den” följer inte tema-remaprincipen utan snarare tema-remarema. I det här fallet kan informanterna tolkat ”[...] eller arrangera *den*.” som ett tema och nästkommande sats som rema, varpå de besvarat frågan med att man arrangerar ”[...] att sätta upp affischer, eller layouta dem.” Ekerot (2011:90) påpekar också att sammansatta meningar, exempelvis underordningar som förekommer en hel del i Text 1, förutsätter ganska avancerade svenskkunskaper hos andraspråksbrukaren. Även det kan vara en förklaring till att många av informanterna refererade den underordnade bisatsen ”[...] eller arrangera den.” till nästkommande sats istället för föregående. Slutligen var det flera av informanterna som i ordförståelsetestet till Text 1 markerade verbet ”arrangera” som ett svårt ord. Därför är det rimligt att anta att de inte heller i denna fråga förstod betydelsen av ordet. ”Arrangera” är också ett verb som Enström (2004:173) menar kan tillhöra kategorin mindre frekventa, ämnesneutrala ”akademiska” ord, vilka anses vara svårbegripliga för avancerade andraspråksbrukare.

Åtta informanter besvarade fråga fem och rätt svar finns i följande mening i Text 1: ”Om du vet vad du vill ägna dig åt är det bästa sättet att komma igång att hitta en arbetsgrupp som

jobbar med det du är intresserad av och kontakta dem [...]”. Vissa av informanternas svar på frågan återfinns inte på något sätt i texten, som exempelvis följande: ”Eftersom de beskriver reglerna om Vänsterpartiet” och ”Lyssna och prata om deras politisk planering”. Andra svar var direkt kopierade från texten, som exempelvis: ”I partiföreningens omkring 40 arbetsgrupper sker mycket av dålig [eg. ‘dagliga’, författ.anm.] arbetet.” Någon svarade med att skriva ”Eftersom de ska träffas med alla medlemmar och hur de vill engagerad deras. De som föredrar att träffas på tu man hand.” En annan informant svarade ”att bli medlem i partiet.”, vilket kan ses som det mest korrekta svaret då det anges på andra ställen i texten att man faktiskt kan kontakta arbetsgrupperna om man vill bli medlem i partiet. Ett svar innehöll en reflektion att ”Vänsterpartiet tänker kanske att jag kunna behöva hjälp eller [att] jag vilja vara aktiv i livet [i] Malmö.” Svaren till denna fråga var väldigt svårtolkade, men man kan rimligtvis anta att de informanter som inte besvarade frågan med hjälp av texten troligtvis gjort inferenser utifrån sin tidigare omvärldskunskap. Detta diskuteras vidare i avsnitt 7.4.1 nedan. Meningen där svaret finns är också så pass lång att detta rimligen kan ha vållat problem för informanterna att besvara frågan korrekt. I meningen förekommer också underordningar vilket tidigare konstaterats kan medföra svårigheter ur andraspråksperspektiv. I meningen förekommer även en att-sats med subjekt och finit verb samt en infinitivfras, ”[...] att hitta en arbetsgrupp [...]”, utan subjekt och finit verb. Dessa två strukturer är snarlika och enligt Ekerot (2011:111) kan de innebära svårigheter ur andraspråksperspektiv, troligtvis särskilt mycket när de ligger inbäddade i en lång mening på detta sätt.

Sammanfattningsvis fick vi väldigt få korrekta svar i läsförståelsetestet till Text 1. Fråga ett som hade flersvarsalternativ hade flest rätt svar tillsammans med fråga två och fråga tre, som en informant hade besvarat korrekt. Informanterna kopierade ofta delar av texten direkt i sina svar på frågorna där man skulle ge egenformulerade svar, även när de kopierade svaren inte hade någonting med frågan att göra. Vidare förekom det en hel del svar som inte gick att finna i texten, särskilt till fråga två och fråga fem. Därför blev det i många fall svårt under tolkningen av testsvaren att avgöra vilken språklig variabel som orsakade svårigheter för informanterna.

Även om Text 1 inte kan anses vara lika svårtillgänglig för informanterna som Text 2, var den ändå så pass svår att majoriteten av informanterna knappt kunde besvara någon fråga korrekt. Dock fick som sagt fråga ett flest rätt svar, vilket betyder att hälften av informanterna kunnat ta till sig textens makrotema och således vet vad man först och främst bör göra om man vill engagera sig i Vänsterpartiet Malmö. På så sätt har alltså textens syfte uppnåtts, även

om det kan göras en hel del förändringar i texten för att göra den mer lättillgänglig för andraspråksbrukare.

7.3.2 Text 2

Den första frågan till Text 2 gäller vad begreppet ”välfärd” innebär, och besvarades av alla nio deltagare. Tre av dessa angav rätt svar – ”ett begrepp för att beskriva en sorts allmän trygghet i ett samhälle”. Resterande svarade något av de två andra alternativen, med jämn fördelning. Eftersom ”välfärd” är ett nyckelord i texten och behöver förstås för att textens syfte ska uppfyllas knyter vi den till vår första frågeställning om hur begripliga texterna är för andraspråksbrukare.

Enligt Enström (2013:172) kan vissa facktermer som är mycket lågfrekventa välla problem oavsett förstaspråk, men ett såpass ovanligt fackord kan inte ”välfärd” sägas vara. Ordet är snarare ett ämnesrelaterat sådant, kopplat till politik, som antagligen de flesta med svenska som förstaspråk förstår och kan använda sig av. Andraspråksinlärare är enligt Enström (2013:174) sällan bekanta med ord tätt knutna till ett specifikt område, men påpekar att även en person med begränsat ordförråd relativt obehindrat kan läsa texter inom ett område om inläringen har skett genom att läsa texter inom just detta område. Därför har vi under intervjuerna frågat och diskuterat kring informanternas tidigare erfarenheter av politiska texter, både på sitt eget språk och på svenska. Med sex felaktiga svar på fråga ett, måste vi konstatera att den här gruppen andraspråksbrukare inte kunde dechiffrera begreppet särskilt väl, och därmed får ett svårt utgångsläge för att ta till sig texten.

Fråga två lyder: ”Vilka är de ‘vi’ som gemensamt betalar för allas rätt till välfärd?” Med en uppbruten ledfamilj där ordet *vi* inte refererar till Vänsterpartiet, vilket det gör i övriga texten, svarar deltagarna i alla fall utom ett fel på fråga två. Det svar vi tolkar som korrekt tyder på att informanten utifrån den intilliggande informationen kunnat utläsa att *vi* här innebär ”vi som samhälle”. Ordagrant har informanten svarat: ”Alla människor s betalar skatt”, vilket oavsett om vi tolkar ”s” som ”som” eller inte visar att hen förstått att det inte är Vänsterpartiet som avses. En karaktäristisk egenskap för en text är att den har ett sammanhang, att den är *koherent* (Hellspong & Ledin 1997:35) och enligt både Hellspong & Ledin och Nyström (2001:11) skapas koherens med hjälp av kontext och textbindning. Med olika typer av textbindning blir texten sammanhängande, och som i det här fallet med en referensbindning som inte fullt följs blir det innehållsliga sambandet mellan uttryck i texten svårt att följa. De svar vi fått indikerar att detta stämmer på våra informanter; fyra av dem har

gett svar ordagrant från texten men som inte besvarar frågan, en har tolkat ”vi” som ”Vänsterpartiet” och övriga har svarat något helt annat som tyder på att de inte alls förstått frågan eller texten.

Vad gäller fråga tre, som ställts för att undersöka informanternas förståelse av idiomet ”vända på varenda krona”, har åtta personer besvarat frågan och fem av dessa svarar något som rör ”höjd skatt”, vilket återfinns i samma grafiska mening som idiomet. En informant har svarat med meningen som följer, en med den mening som föregår. En person har skrivit ”det menas att veta var går varje krona”, det enda egenformulerade svaret, och det enda som tyder på att uttrycket tolkats ”utanför texten”. Prentice & Sköldberg (2013:198) diskuterar kring hur flerordsenheter kan utgöra svårigheter för andraspråksbrukare, och nämner att ett idioms figurativa betydelse inte är härledbart ur enheternas betydelse. Att betydelsen inte är härledbar stämmer på uttrycket vi här undersöker, men med tanke på ordet ”krona” finns ändå en viss koppling till betydelsen ”att spara” eller ”vara noga med pengar”. Prentice & Sköldberg (2013:205) påpekar dock att studier inom andraspråksforskning visar att svårighet att använda flerordsenheter på ett ”inföddligt sätt” kvarstår för andraspråksinlärare även på avancerade nivåer.

Fråga fyra har besvarats av åtta informanter varav endast en har formulerat ett eget svar, trots instruktionen att svara med egna ord. Övriga har svarat med någon mening ur texten, vilket alltså enligt Roth (Reichenberg 2000:113), inte tyder på någon förståelse för det egna svaret. Informanten som svarat med egna ord har skrivit ”De vill göra jämställt och att alla får samma rättighet”, vilket egentligen inte svarar på frågan ”Vad menar Vänsterpartiet behövs för att uppnå ett rättvist Malmö?” även om det inte heller är ett felaktigt svar. Att ge svar på frågan innebär flera svårigheter, varför det inte är helt enkelt att utläsa var problemen ligger för informanterna. Dock är det tänkbart att flera har letat efter frågeorden i texten och svarat med något närliggande, då mer än hälften har svarat med en mening som liknar den där svarsinformationen finns. Eftersom texten i det aktuella stycket har en hög abstraktionsgrad är detta en tänkbar förklaring till informanternas svar; enligt Enström (2013:185) har abstraktion ofta stor betydelse för hur lätt ett ord är att lära sig. Detta beror både på att ett konkret ord brukar vara lättare att översätta och de konkreta ordens mer avgränsade och entydiga betydelseinnehåll som gör dem lättare att illustrera och kategorisera. Med tanke på detta och på vår ambition att föreslå eventuella förbättringar i de aktuella texterna tror vi att framförallt de mer abstrakta satserna skulle kunna konkretiseras, även om konkreta ord i sig kan innebära andra försvårande faktorer och inte bör betraktas som enkla enbart på grund av sin mer

tydliga form (Enström 2013:185). Vidare innehåller meningen där det korrekta svaret återfinns uttrycket ”solidarisk finansiering”, bestående av två ord som markerades av fyra respektive en person i ordförståelsetestet. Det är tänkbart att en informant som förstår båda orden ändå får svårigheter med innebörden i hur en finansiering kan vara solidarisk, då det kräver mer än bara ordförståelse för att helt ta till sig. Det är dock anmärkningsvärt att flera av informanterna frågade efter en engelsk översättning av orden, och att *solidarity financing* är ord som liknar de svenska och som beskriver ett finansiellt system liknande den svenska betydelsen.

Fråga nummer fem har endast besvarats av tre informanter och verkar vara den fråga som vållat störst problem. Två informanter har svarat med någon mening ur texten som inte står i samband med svaret, inte innehåller ord som kan kännas igen från frågan eller har något samband med det korrekta svaret. Den tredje har, möjligtvis en smula sarkastiskt, besvarat frågan ”Vad menar Vänsterpartiet att du förmodligen känt konsekvenserna av?” med ”Att de har ett problem”. I stycket där svaret återfinns lyder formuleringen ”Skatteuttaget i landet har minskat med [...]. Detta motsvarar nästan en tredjedel av rikets totala budget. Konsekvenserna av detta har du antagligen känt av.” Den tematiska bindningen är därmed inte helt klar, då ”konsekvenserna” inte syftar till den föregående meningen vilket hade varit att följa temarema-principen där ”detta” borde vara känd information och tema och helst stå som satsens subjekt.

I frågan har vi medvetet bytt ordet ”antagligen” mot ”förmodligen” för att undvika att svaret kopieras ordagrant från texten, men vad det verkar har frågan upplevts som alldeles för svår att besvara och det är inte helt enkelt att säga på grund av vilken aspekt. Vi upplever detta som något förvånande med tanke på att du-tilltal bara finns i det aktuella stycket och därmed både borde vara lättare att hitta, samtidigt som det signalerar en viss förtrolighet och därmed skulle kunna vara lättare att ta till sig. Detta nämner Reichenberg (2000:54) som ett sätt att ge texten röst, där tilltal, frågor och utrop ger texten ett muntligt anslag, och refererar till en undersökning av Beck m. fl. (1995) där ökad röst gav ett positivt resultat med ökad läsförståelse. I sin egen studie kombinerar Reichenberg (2000:141) metoden att ge texten röst med ökad koherens, samt undersöker metoderna var för sig och får då ett resultat där ökad röst är särskilt gynnsamt för andraspråkselever. Detta är inget vår studie kan styrka, då alltså det stycke i texten som tydligast har drag av ”röst” är det som verkar ha vållat störst problem för informanterna. Dock finns flera möjliga förklaringar till de få svaren till fråga fem. Som vi nämner i konstruktion av frågor i avsnitt 5.5.4, skulle resultatet kunna bero på att ordet

konsekvenser varit okänt, vilket styrks av att alla som deltagit i ordförståelsetestet markerat ordet. En annan möjlig förklaring till den låga svarsfrekvensen hade kunnat handla om motivation, men detta motsägs av att alla besvarat nästföljande fråga vilken vi betraktat som testets mest betungande.

Som tidigare konstaterats ser vi fråga nummer sex – ”Varför vill Vänsterpartiet ‘återkommunalisera en stor del av den välfärd som idag ligger i privata händer?’” – som en krävande sådan, som kan orsaka svårigheter gällande flera olika aspekter. Dock har alla informanter besvarat den, en visserligen med ”VET INTE”. Bland svaren finns i övrigt två varieteter, den ena med någon variant på ”därför vill vi återkommunalisera en stor del av den välfärd som ligger i privata händer”, alltså själva frågan upprepad som svar. Den andra delen av informanterna har svarat ”vi [eller *de*, eller *Vänsterpartiet*] vill ha reella val, möjlighet att välja innehåll, pedagogik och välfärd”, vilket med inledningsordet *vi* är identiskt med meningen som föregår. Att byta ut *vi* mot *de* eller *Vänsterpartiet* tyder på en något större förståelse för frågans formulering och hur den bör besvaras, men svaret är i övrigt alltså taget ordagrant ur texten.

Frågan formulerades med ordet *återkommunalisera* i åtanke, då det är ett sammansatt, denominalt verb som är ämnesspecifikt, vilket alla är faktorer som kan påverka förståelsen. I *Svenska som andraspråk* (2013:186) konstateras att svårighet med ord sällan främst ligger i deras längd, utan snarare en kombination av ogenomskinlighet och att de förekommer med låg frekvens. Att svenskan har många sammansatta ord är ett exempel på vad som kan orsaka svårigheter, särskilt då de kan vara flertydiga gällande relation mellan förled och efterled. I fallet med *återkommunalisera* krävs förutom avkodning av ordleden viss kunskap om att välfärden i Sverige till viss del privatiserats och att Vänsterpartiet därmed menar att de vill *återgå* till tidigare ordning och *kommunalisera* – ett ord som en infödd svensk förmodligen kan dela upp i beståndsdelarna ”göra” och ”kommunal(t)” men inte helt säkert kan förklara innebörden av då det helt klart är ett lågfrekvent ord.

Vidare har vi metaforen ”ligger i privata händer”, och enligt Enström (2013:187) kräver metaforer både att man känner till ords grundbetydelse och omfattande omvärldskunskap. Omvärldskunskapen kan i det här fallet sägas handla om vad som omnämns ovan – en någorlunda insikt i Sveriges politiska system och förståelse för att det finns en konflikt mellan privatisering och förstatligande. Dock refererar Prentice & Sköldberg (2013:208) till en undersökning av Golden (2005) som visar att det inte är helt nödvändigt att ha fullständig kunskap om konstituenternas bokstavliga betydelse för att förstå ett metaforiskt uttryck. I vårt

fall blir det omöjligt att utifrån läsförståelsetestet avgöra hur metaforen uppfattats. Detta diskuteras dock vidare i avsnitt 7.4.2.

Sammanfattningsvis kan vi utifrån svaren på frågorna till Text 2 konstatera att texten är mycket svårtillgänglig och orsakar stora svårigheter för informanterna. Frågeformuläret innehåller förutom flervälsfrågan max två-tre svar av 37 som vi skulle kunna säga är helt korrekta eller tyder på att informanten fullständigt förstått frågan. Att utifrån testet exakt avgöra vilken variabel som orsakat problemen blir i de flesta fall mycket komplicerat då hela texten har uppfattats som svår och otillgänglig. Dock är det utifrån tidigare andraspråksforskning möjligt att se tänkbara förändringar som skulle kunna göras för att öka tillgängligheten för andraspråksbrukare. I efterföljande intervjuer har dessutom vissa av de svåra variablerna diskuterats och vi kan därmed med större säkerhet ringa in vilka som upplevts som komplicerade för informanterna.

7.4 Intervju

För att försäkra oss om att det var texterna som undersöktes och att inte de frågeformulär vi utformat orsakade språkliga problem hjälpte vi under testets gång till om någon inte förstod själva frågan. Under intervjun frågade vi informanterna speciellt om användartesternas svårighetsgrad, vilket besvarades med att frågorna i testerna hade ett språk som var lättare att ta till sig än texterna. Framförallt gällde detta, som väntat, de inledande enkätfrågorna gällande personlig information. Inför intervjun delade vi upp oss så att en person intervjuade informanterna som läst Text 1 och den andra intervjuade informanterna som läst Text 2. Vi hade alltså två separata intervjuer om texterna.

7.4.1 Text 1

I gruppintervjun med informanterna som läst Text 1 ombads först informanterna att berätta vad texten handlade om. En informant svarade att texten handlade om ”politik, myndigheter och partierna”, vilket kanske snarare relaterar till textgenren. På följdfrågan om det var något speciellt parti texten handlade om svarade informanterna ”Vänsterpartiet”. Därefter klargjordes att åtminstone några av informanterna hade tagit till sig och kunde resonera kring textens makrotema, exempelvis som en informant sa: ”De vill säga om någon vill komma och delta i deras parti och hur dom kommer och delta här och vi hjälper dom, om någon har erfarenhet, vi hjälpa”.

Några informanter var överens om att de efter läsning av texten förstod hur de skulle gå tillväga om de ville engagera sig i Vänsterpartiet. Vissa av informanterna gav dock svar som låg utanför texten. Exempelvis innefattade ett av svaren att man kunde få tips av vänner om hur man skulle kunna gå med i partiet, ”så som man gör på språkkafé”. Fenomenet att förlita sig på sina förkunskaper snarare än textens innehåll har uppmärksammats av bland annat Reichenberg (2000:169). Hon erfor under en läsförståelseundersökning att eleverna förlitade sig på sina förkunskaper till den grad att de bortsåg från att kontrollera att deras förkunskaper stämde överens med textens övriga innehåll, samtidigt som de ansåg sig förstå texten. Detta fenomen blev tydligt även i denna undersökning i och med informanternas intervjuvar.

Andra informanter förklarade dock att man kunde ringa, ”kontakta dom på internet” eller maila till partiet för att engagera sig, vilket stod i texten, men påpekade också att det ”gör man ju alltid i föreningar, det är samma”. Det kan alltså tolkas som att en hel del av svaren var delvis eller helt baserade på informanternas tidigare omvärldskunskap och förkunskaper, snarare än på texten. Detta gjorde det också svårare att hålla kvar samtalet vid just texten, och inte politik som flera informanter var betydligt mer motiverade att diskutera trots att de fått direkta frågor om texten. Detta tydliggörs med följande citat från informanterna:

Alla parti har en ideologi, Vänsterpartiet har en ideologi, andra partier, Högerpartiet har det.

Alla parti vill att kontakta många människor på att har många medlem, på att kan gå till val och regering... Du har många medlem, du är en stark parti.

Jag tror det är jättejätteviktigt för alla i Sverige att bli politisk aktiv och bli medlem för ett parti [...] vi måste bli medlem, och rösta och bli aktiv i aktivitet för det ska hjälpa och bli bra situation i Sverige för alla.

Endast ett fåtal informanter visste dock sedan tidigare vad Vänsterpartiet var för något och politik var ingenting som därtills diskuterats under lektionerna på sfi-utbildningen. Det blev istället snabbt ganska tydligt att de som engagerade sig politiskt på fritiden dels hade mer förkunskaper om de olika svenska partierna, dels hade lättare att återberätta vad Text 1 handlade om. Som en informant sa, direkt relaterat till texten: ”Det är bra att det finns olika träffar man kan komma på, som kvällsträffar, och att det finns möjlighet att boka tid och fråga för att engagera sig i deras parti.” Samtidigt var denna informant också mer benägen att diskutera politik på ett sätt som var icke-relaterat till texten. Westlund (2009:28) skriver om inre motivation som en viktig faktor för läsförståelse, att läsaren drivs av en egen vilja att ta

sig an och förstå en text. Informanten som var politiskt engagerad sedan tidigare hade troligen denna inre motivation att förstå Text 1 baserat på sitt personliga intresse, till skillnad från vissa av de andra informanterna. Dessutom hade hen en förmåga att göra balanserade inferenser, genom att både aktivera relevant bakgrundskunskap och samtidigt förhålla sig till textinformationen, vilket Westlund (2009:102) menar är en förutsättning för läsförståelsen.

Under samtalet framkom också en del attityder gentemot Vänsterpartiet från de informanter som var politiskt engagerade. Dessa attityder var baserade på tidigare omvärldskunskap snarare än texten, men kan ha påverkat hur motiverade några av informanterna var att ta till sig textens innehåll. Reichenberg (2000:168) tar upp attityder som en orsak till bristande motivation att ta till sig en text; om läsaren upplever en text som tråkig blir hen inte lika motiverad att ta till sig innehållet. Rimligen gäller även det motsatta, som i exemplet med informanten ovan som gärna pratade politik. Orsakssambanden mellan attityder och motivation blev alltså tydliga även i denna undersökning. En informant som var politiskt engagerad men hade en viss negativ attityd gentemot Vänsterpartiet förlitade sig hellre på sina förkunskaper när hen besvarade frågorna än textens innehåll. Samtidigt hade de informanter som inte var direkt insatta i svensk politik svårare att besvara frågorna under intervjun, kanske på grund av bristande intresse. Som en informant påpekade: ”Vi måste veta mer om politik för att förstå.”

När informanterna fick frågan om de tyckte något var svårt med texten besvarade någon det med att texten var ”lite svårt” och någon sa att ”texten faktiskt enkelt”. Även under tiden informanterna besvarade ord- och läsförståelsetestet var det någon som påpekade att hen inte förstod vissa ord, men att hen ”förstod hela texten”. Detta kan antingen tolkas som att flertalet informanter kunde ta till sig textens makrotema, eller återigen att de främst utgick från sina förkunskaper snarare än textens innehåll. När de ombads att ge exempel på något som var svårt var majoriteten överens om att de inte förstod uttrycket ”på tu man hand”. Som tidigare nämnts var detta ett begrepp som informanterna angav som svårbegripligt både på ord- och läsförståelsetestet och som Prentice och Sköldberg (2013:198) menar tillhör de svåra konventionaliserade uttrycken. Intressant att notera är att både under intervjun och i ordförståelsetestet var det tydligt att informanterna visste att begreppet var en flerordsenhet som de bara inte förstod betydelsen av.

Andra ord som informanterna uppgav att de upplevde som svåra var ”styrelsen” och ”engagera” och även dessa hade flertalet informanter markerat på ordförståelsetestet.

”Styrelsen” är ett relativt ämnesrelaterat ord som Enström (2004:173) menar ofta består av substantiv och som kan vara svåra för andraspråksbrukare att förstå.

Vidare menar Enström (2013:173) att en person som har ett begränsat ordförråd men har läst texter inom ett visst ämnesområde kan ha ett tillräckligt stort ordförråd av såväl ämnesrelaterade som mindre frekventa, ämnesneutrala ”akademiska” ord. Detta blev tydligt under intervjun när en av informanterna, som själv var engagerad i ett svenskt politiskt parti, visste vad ”styrelsen” betydde och översatte ordet från svenska till arabiska åt en annan informant. ”Engagera” tillhör kategorin mindre frekventa, ämnesneutrala ”akademiska” ord, även det ett nyckelord i Text 1, som de flesta informanter alltså inte förstod trots att få hade markerat ordet i ordförståelsetestet. Man kan kanske ifrågasätta om ”engagera” verkligen är ett ”akademiskt” ord, men det kan ändå passa in i Enströms kategori eftersom det trots allt är ett ämnes neutralt verb. Verb tillhör de minst självständiga orden, vilka är svårare att lära in enligt Enström (2013:185). På grund av att de är mindre kontextbundna än exempelvis substantiv kan verbens betydelser variera och således blir den betydelsemässiga avgränsningen svårare att göra. Det kan vara en förklaring till att informanterna trodde sig veta vad ordet betydde i ordförståelsetestet, men när de tillfrågades om betydelsen under intervjun hade de svårt att beskriva vad ordet betydde relaterat till den aktuella kontexten.

7.4.2 Text 2

I gruppintervjun med de informanter som läst Text 2 framkom att de upplevde texten som väldigt svår. På frågan om vad som var svårast svarade flera personer ”allt!”. På vidare frågor angående detta, resonerade sig gruppen fram till att det var för många svåra ord som de inte stött på tidigare och inte känner igen. Detta stämmer med vår iakttagelse att texten innehåller många lågfrekventa och ämnesrelaterade ord, och det Lindberg (2007:34) skriver om att en hög andel okända ord minskar möjligheten att använda sig av kontexten för att gissa sig till ett ords betydelse. Flera informanter föreslår ”vanligare ord” som åtgärd för problemet, något vi ser som rimligt då det gäller ord som är av typen mindre frekventa, ämnesneutrala ord som till exempel ”bedrivs”, ”upprätthålla” och ”värnar”. Dessa är ord som är möjliga att byta ut för att på så sätt öka läsförståelsen, vilket Enström menar naturligt händer om orden är bekanta och man inte behöver gissa sig till deras betydelse.

Gällande de mer ämnesspecifika orden blir förkunskap om det specifika fackområdet mer relevant, och som Enström (2013:172) skriver ”För att kunna tillgodogöra sig texter inom det aktuella området måste man alltså kunna direkt ämnesrelaterade ord”, något som ju görs i och

med att man kommer i kontakt med en viss disciplin eller verksamhet. Dessutom menar Josephson (1982:33) att förståelse sker genom en sökprocess som framförallt beror på fyra faktorer – fysiologiska egenskaper, mottagarens erfarenheter, pragmatiska faktorer samt språkliga egenskaper hos meddelandet. Med tanke på faktor två, mottagarens erfarenheter, och Enströms citat ovan ställdes frågor om informanterna tidigare diskuterat eller läst om politik på sfi-utbildningen, vilket de inte hade. Ingen hade heller engagerat sig politiskt eller på annat sätt kommit i kontakt med verksamheten *politik* under sin vistelse i Sverige, men flera nämnde att de gjort det i sitt hemland och hade kunnat besvara frågorna bättre på sitt förstaspråk – som någon uttryckte sig: ”Jag kan det här på arabiska”.

I övrigt var det svårt för informanterna att svara på exakt vad som var svårt, något vi inte heller väntade oss att de skulle kunna avgöra. Dock gick vi under intervjun igenom flera stycken av texten ord för ord, och det uppdagades att det var väldigt många ord informanterna var osäkra på – fler än som markerats i ordförståelsetestet. Detta kan till viss del förklaras med hjälp av Josephsons (1982:33) tredje faktor för förståelse som handlar om egenskaper hos språksituationer – alltså hur viktigt det är för mottagaren att förstå ordet, vad mottagaren tror att sändaren förväntar sig och hur mottagarens inställning till ämnesområdet ser ut. Med tanke på detta och egna observationer i samband med testernas genomförande blir motivation som en del av läsprocessen intressant.

I ordförståelsetestet till Text 2 upplevde vi att vissa av informanterna fann uppgiften övermäktig och texten för svår för att ta till sig på den tid de hade till sitt förfogande – alla blev visserligen klara, men motivationen tröt i och med den långa texten där för många ord var okända för att skapa sammanhang. Under intervjun framkom att några av informanterna inte hade velat stryka under eller ringa in då ”det blev för många”. Detta diskuteras av Baker & Wigfield (1999: 455) där viktiga dimensioner för motivation framhålls handla om tron på den egna förmågan att läsa, utmaningen att läsa, intresse, socialt deltagande och erkännande. På liknande sätt har Dalby (1992) resonerat kring korrelationen mellan motivation och läsförståelse i sin tolkning av ekvationen ”The Simple View of Reading” där $Läsning = Avkodning \times Förståelse \text{ av språk} \times Motivation$.

Under testens gång återkom frågan ifall det var ett ”prov”, vilket informanterna alltså informerades om att det inte var. Som tidigare nämnts tydliggjordes då att vårt syfte var att undersöka texterna och inte informanternas kunskaper, samt att ingen skulle skriva namn eller bli bedömd. Detta kan också ha varit något som påverkat några via den yttre motivationen som innebär att elever läser för att få en belöning av något slag (Westlund 2009), vilket alltså

inte ingick i det här fallet. I intervjuerna märktes dock en tydlig inre motivation, vilket Westlund definierar med att läsaren då drivs av egen vilja att läsa och förstå en text, och framförallt en vilja att förbättra och utveckla sig språkligt.

Medan ordförståelsetestet tyder på att informanterna förstod mer än vad som framkom under intervjun, gäller det motsatta för läsförståelsen. Få svar i formuläret var korrekta eller visade att informanten förstått sammanhanget, men under intervjun framkom att några ändå förstått textens makrotema och kunde resonera kring till exempel begreppet välfärd. Reichenberg (2000:110) resonerar kring risken att ett visst skrivmotstånd eller svårighet att skriva kan resultera i att testpersonerna kan mer än de skriftliga svaren visar, vilket är en möjlig förklaring. Men troligtvis handlar detta inte bara om att skrivmomentet varit besvärligt – under intervjun hjälpte informanterna varandra att förstå; de översatte, diskuterade och kom gemensamt fram till vad vissa saker betyder. När de tog hjälp av varandra visade de en viss förståelse för texten som helhet och kunde resonera kring exempelvis begreppet ”välfärd”, trots att nästan alla uppgav att det inte fanns ett ord för det på deras förstaspråk.

Precis som i Reichenbergs pilotundersökning framkom under intervjuerna i denna studie att flera förstått mer än de lyckats formulera, och några informanter uppgav att de kunnat svara bättre på sitt förstaspråk. Abrahamsson och Bergman (2008:26) resonerar i *Tankarna springer före* kring detta som en komplexitet som ofta uppstår i andraspråksbrukares språkutveckling. Eftersom den tankemässiga komplexiteten då är större än den språkliga kompetensen blir resultatet att ”tankarna springer före”, och att andraspråksbrukaren får svårt att uttrycka det hen egentligen kan och vet. Med tanke på detta är det naturligtvis svårt att exakt avgöra vad och hur mycket våra informanter förstått. Även om en klarare bild framträdde under intervjun kvarstod ju språkförbistringar och vi kan därmed inte utesluta att förståelsen för Text 2 kan vara något större än informanterna lyckats uttrycka.

Att få svarade rätt på vad ett relativt ovanligt och ämnesrelaterat ord som ”välfärd” innebär, men sedan ändå under intervjun visade sig kunna resonera kring det är möjligt att knyta till Lindbergs (2007:19) påstående om att ett lågfrekvent ord som förekommer flera gånger i en text blir lättare att tolka allt eftersom. Med ordet återkommande i flera olika konstruktioner och satser skapas ett sammanhang, vilket förmodligen skett här. Att informanterna inte kunnat formulera exakt vad välfärd innebär anser vi vara ett problem som skulle kunna uppstå även för någon med svenska som förstaspråk – begreppet är komplext och inte helt enkelt att förklara. I och med att frågan som gällde välfärd var en flervalsfråga kan vi inte helt utesluta att vissa har gissat sig till rätt svar. Gällande de som svarat fel kan vi

här inte helt avgöra varför, detta i enlighet med kritiken Reichenberg (2000:111) tar upp gällande flervalfrågor: det går inte att avgöra om informanten inte förstod texten hen läste, om informanten inte förstod frågan eller om hen inte förstod texten till svarsalternativen. Dock fick vi i och med intervjun en bättre inblick i hur informanterna tänkt, och anser att flera som svarat alternativ c) – att välfärd är ett begrepp för att beskriva att alla människor har fria val – i alla fall till viss del visade förståelse för begreppet. Framförallt verkar det alternativet dock valts för att informanterna utifrån texten förstått att välfärd är något positivt, vilket de flesta förmodligen skulle skriva under på att fria val också är. Gällande alternativ b) – att begreppet välfärd beskriver vem som ska betala för vad – förklarade en av informanterna varför hen valt alternativet såhär: ”Jag förstår det handlar om pengar. Någon måste alltid betala, bra att bestämma det”.

Gällande de idiom och metaforer som togs upp i läsförståelsetestet var informanterna under intervjun överens om att det är svårt med uttryck som betyder något annat än de enskilda orden. Flera gav exempel från sina egna förstaspråk, och på uttryck de stött på i sin sfi-undervisning. Metaforen i Text 2 där välfärden ligger ”i privata händer” hade av några tolkats som ”i egna händer”, vilket ger en nästan motsatt betydelse och är ett resultat helt förenligt med tidigare forskning kring metaforer i andraspråk. Ogenomskinligheten gör metaforer svåra att avkoda och de behöver nästan alltid läras in istället för att dechiffreras. Vidare uppfattades idiommet ”vända på varenda krona” framförallt som ett underhållande och ”roligt” uttryck, och en av informanterna frågade ”Så om jag vänder den jag har den kvar?”, vilket tydligt illustrerar metaforens ogenomskinlighet. Ingen hade stött på uttrycket tidigare, men alla tolkade det – förmodligen tack vare ordet ”krona” – som något som rörde pengar.

8 Diskussion och slutsatser

Den sonderande intervjun med Vänsterpartiet Malmös politiska sekreterare visade att partiet på senare år arbetat mer aktivt för att skriva texter så att folk förstår, även om det fortfarande förekommer ett arv av att skriva akademiskt och teoretiskt. Skribenterna som författat texterna har varierande bakgrund. En del av dem är akademiker men ingen har någon formell skrivutbildning. Vidare utförs i dagsläget inte något arbete för att språkligt anpassa partiets webbtexter för andraspråksbrukare. Därför drar vi slutsatsen att det inte är så konstigt att texterna ibland blir mer komplicerade än de hade behövt vara. Här nedan diskuterar vi vad vi kunnat se har varit svårt för informanterna, samt ger förslag på förändringar som skulle kunna göras i Text 1 och Text 2 för att öka tillgängligheten för andraspråksbrukare.

8.1 Komplicerade konstruktioner

Undersökningen visar att både Text 1 och Text 2 har drag som begränsar läsförståelsen hos andraspråksbrukare. Resultaten av främst intervjuerna visar att Text 2 är svårare för informanterna än Text 1. Informanterna som läst Text 1 kunde enklare resonera kring textens makrotema, vilket informanterna som läst Text 2 behövde mer hjälp med när det gällde deras text. Text 1 är dessutom kortare än Text 2 och innehåller en betydligt lägre andel sammansatta, betydelsetunga och abstrakta substantiv.

En hög andel abstrakta substantiv gör ofta hela texten abstrakt och både Enström (2004:186,187) och Halleson (2011:39) menar att en hög abstraktionsgrad i sin tur gör texten svårtillgänglig för läsaren. Svaren på ordförståelsetestet till Text 2 tyder kraftigt på detta då 25 av de 58 markerade orden, alltså närmare hälften, består av abstrakta substantiv. Men varför är abstrakta texter så svåra? Enligt Halleson (2011:39) beror det på att de anknyter till ett mer specialiserat innehåll och på det sättet förutsätter större förkunskaper hos läsaren. Om man ser till resultatet på denna undersökning tolkar vi det som att Enströms och Hallesons teorier kan bekräftas. Med fem markerade substantiv i Text 1 gentemot 36 stycken i Text 2 kan vi se en tydlig skillnad i texterna utifrån ordkategoriseringen. Trots att Text 2 är nästan dubbelt så lång har mycket mer än dubbla antalet ord markerats. Att inga abstrakta substantiv är markerade i Text 1 beror sannolikt på att det finns väldigt få sådana och att de som förekommer är relativt frekvent förekommande i svenskan.

Resultatet på läsförståelsetestet till Text 2 visade att nästan alla informanter besvarat samtliga frågor fel, med undantag för några få svar som vi har tolkat som korrekta. Många av

frågorna var konstruerade för att informanterna skulle besvara dem utifrån sina förkunskaper, som exempelvis i frågan ”Vad innebär ‘välfärd’?”. I en studie gjord av Verhoeven (1987), som Reichenberg refererar till (2000:38), undersöktes läsförståelsen hos en grupp andraspråksbrukare som dels fick läsa en kort text, dels dra slutsatser på frågor om det lästa. Det visade sig att andraspråksbrukarna hade betydligt svårare att dra slutsatser som byggde på underförstådd information i en text baserat på sina förkunskaper, till skillnad från att dra slutsatser baserat på information som var direkt angiven i texten. Detsamma gällde för informanterna som hade läst Text 2; när de egentligen skulle besvara inferensfrågor försökte de troligtvis istället finna information som var direkt angiven i texten. Det påvisar svårigheterna andraspråksbrukare har med inferensfrågor. Att informanterna försökte finna svar baserat på information som var direkt angiven i texten pekar också på att de på många frågor, även icke-inferensfrågor där man skulle formulera svar med egna ord, ordagrant kopierade delar av texten direkt i sina svar. Eftersom informanterna hade så pass svårt att besvara frågorna, har vi dragit slutsatsen att Text 2 ställer för höga krav på informanternas förkunskaper, till stor del beroende på den höga abstraktionsgraden i texten.

Gällande Text 1 upplevde vi inte att abstraktionsgraden i texten var ett lika stort hinder för informanternas läsförståelse. I texten förekom förvisso några abstrakta substantiv, men majoriteten var konkreta. Men trots den låga abstraktionsgraden i texten fick vi väldigt få korrekta svar i läsförståelsetestet och enligt svaren till Text 1 blev det tydligt att informanterna generellt förstod betydligt mindre av texten än de angav i intervjuerna. Samtidigt besvarade flera informanter, med några få undantag, både frågor i läsförståelsetestet och på intervjun genom att utgå från sina egna förkunskaper snarare än textinformationen. Enligt Westlund (2009:101–103) är det ett tecken på brist på förståelse av textens innehåll när läsaren gör den typen av obalanserade inferenser genom att låta sina egna förkunskaper ta överhand över textens information.

Vi drar slutsatsen att informanterna gällande båda texter gjorde inferenser baserade på förkunskaper, vilket särskilt framkom under intervjuerna. Dock var gruppen som läst Text 1 mer benägna att använda dessa förkunskaper för att diskutera kring ämnet på ett sätt som tyder på att de gjorde just obalanserade inferenser, medan gruppen som läst Text 2 var mer benägna att ställa frågor för att få klarhet. Vi tror dock att detta kan bero på att majoriteten av informanterna som läst Text 1 förstod textens makrotema och ansåg sig behärska området så pass bra att de kunde tillåta sig att diskutera ”runt” ämnet; de hade inte problemet med att ”tankarna springer före” som vi tidigare nämnt att Abrahamsson och Bergman (2008)

resonerar kring. Eftersom informanterna uppfattade sin egen språkliga kompetens som tillräcklig för att bidra med egna tankar och idéer blev samtalet mer präglat av diskussioner om politik och svårare att hålla kvar vid texten. Detta i sin tur ledde till att det blev lättare för informanterna som läst Text 1 att koppla makrotemat till sina tidigare förkunskaper för att sedan resonera utifrån dessa kunskaper, i svaren på läsförståelsetestet ofta på bekostnad av informationen som var direkt angiven i texten.

För de som läst Text 2 blev intervjun istället mer ett sätt att ta till sig texten genom diskussion om den – flera ställde frågor och diskuterade på sina egna förstaspråk – och de kunde därefter gemensamt förklara textens tema och ungefärliga syfte. Med tanke på hur svår de upplevde texten vara tror vi att de som läst Text 2 inte ens hade möjlighet att besvara frågorna genom att göra inferenser. Snarare fokuserade de på att alls skapa sammanhang av alla, för dem, okända ord, och den övermäktiga uppgiften att sedan formulera svar på frågorna på sitt andraspråk resulterade i att en väldigt hög grad av svaren var tagna direkt ur texten.

Att läsförståelsetesterna på Text 1 och Text 2 hade nästan lika få korrekta svar, trots att Text 1 hade betydligt lägre abstraktionsgrad, gör att vi ställer oss frågan om abstraktionsgraden i en text enskilt har så stor betydelse när det gäller läsförståelsen. Med tanke på Text 2 och textens många abstrakta substantiv och hur svåra informanterna upplevde att de var, drar vi slutsatsen att abstraktionsgraden definitivt *kan* ha stor betydelse för läsförståelsen. Men vi upplever att den endast utgör ett hinder bland betydligt många fler, vilket kan påvisas med resultaten på Text 1, som inte hade hög abstraktionsgrad. Enligt testerna var det snarare kollokationer bestående av exempelvis partikelverb och idiom som ställde till problem för informanternas läsförståelse av Text 1. Kollokationer var även ett problem för informanterna som läst Text 2, även om andra variabler som informanterna uppfattade som svåra i Text 2 var mer framträdande i denna undersökning.

Att kollokationer, som bland annat Enströms (2004, 2013) tidigare forskning visar, är problematiska för andraspråksbrukare blev alltså tydligt även i denna undersökning. Även metaforer som ”på tu man hand” och ”vända på varenda krona” hade informanterna svårt att förstå. Vi drar slutsatsen att kollokationerna och metaforen var svåra för informanterna på grund av, som tidigare nämnts, ogenomskinligheten i dessa konstruktioner: att man inte kan härleda betydelsen utifrån varje enskilt ord i dessa flerordsenheter. De separata orden i flerordsenheterna behöver inte vara främmande för andraspråksbrukare, men tillsammans i en konstruktion blir de det. Enström (2004:173, 2013:172) menar också att kollokationer, vissa verb samt partikelverb tillhör de mindre frekventa, ämnesneutrala ”akademiska” orden som

andraspråksbrukare ofta har problem att förstå, även på en avancerad inlärningsnivå. Även ämnesrelaterade ord som endast används frekvent inom ett visst ämnesområde, exempelvis som de ovannämnda betydelsetunga, abstrakta substantiven, ställer till problem. Det leder oss till vad vi såg som det största problemet för informanternas läsförståelse på ett mer övergripande plan: svårigheten andraspråksbrukare har att förstå lågfrekventa språkliga konstruktioner och ord.

Särskilt Text 2 innehöll en mängd lågfrekventa och ämnesrelaterade ord, vilket Lindberg (2007:34) menar minskar möjligheten att använda sig av kontexten för att gissa sig till ordens betydelse. Det kan vara en förklaring till att informanterna som läst Text 2 hade problem med att förstå texten som helhet. I Text 1 förekom inte en lika hög andel lågfrekventa och ämnesrelaterade ord, vilket troligen gav informanterna en större möjlighet att utifrån kontexten gissa sig till vissa ords betydelse och på så sätt ta till sig textens makrotema på ett övergripande plan. Men de lågfrekventa språkliga konstruktionerna och orden som förekom var de som ställde till problem för informanternas läsförståelse även i Text 1, vilket de få korrekta svaren på läsförståelsetestet visar på. De båda texterna kräver alltså att man som läsare har förkunskaper om de lågfrekventa och ämnesrelaterade ord inom den politiska kontext som texterna befinner sig i för att man ska kunna förstå dem fullt ut. Informanterna i denna undersökning saknade i hög grad dessa förkunskaper, och gjorde därför inferenser medan de läste som snarare baserades på förkunskaper som var orelaterade till texterna.

Som svar på den första frågeställningen i denna undersökning har vi med hjälp av testerna och intervjuerna kommit fram till att texterna inte är tillräckligt begripliga för andraspråksbrukare. Eftersom Vänsterpartiet är, eller vill vara, ett inkluderande parti anser vi det anmärkningsvärt att de undersökta texterna inte kan sägas inkludera alla läsare. Med tanke på de förkunskaper som texterna förutsätter att läsaren har blir det naturligt att många läsare, i det här fallet avancerade andraspråksbrukare, exkluderas genom att inte fullt ut kunna förstå texterna.

Gällande undersökningens andra frågeställning är begränsningarna i texterna, särskilt Text 2, så pass många att informanterna med några få undantag inte alls kunde ta till sig tillräckligt av innehållet i texterna för att korrekt kunna besvara frågorna i läsförståelsetesterna. Text 2 behandlar vad Vänsterpartiet Malmös politik går ut på, vilket för ett politiskt parti förstås är viktig information att förmedla till allmänheten och därmed potentiella väljare. Mycket av intervjun gällande Text 2 gick åt till att diskutera vad texten handlade om och först då kunde informanterna resonera om frågorna och svaren på

läsförståelsetestet. Med utgångspunkt i vår andra frågeställning måste vi därför konstatera att Text 2 inte bara har begränsningar utan inte kan sägas vara anpassad för andraspråksbrukare över huvud taget. Här ser vi definitivt ett utrymme där språkkonsultarbete skulle kunna innebära stor nytta, både för avsändare och mottagare av denna typ av texter.

Text 1 är en mer lättillgänglig text, men informanterna hade svårt att besvara läsförståelsefrågorna även till den och valde att hellre utgå från sina egna förkunskaper än textinformationen under intervjun. Endast ungefär hälften av informanterna som läst Text 1 kunde ta till sig textens övergripande makrotema, men inte mycket mer än så. Detta faktum borde kunna ge en fingervisning om vilken nivå som är lämplig att lägga sig på vid eventuellt tillgänglighetsarbete med texterna. Det indikerar dessutom att ett omfattande tillgänglighetsarbete för andraspråksbrukare behövs även gällande texter som vid första anblicken verkar lättlästa och har få variabler som är uppenbart problematiska för läsförståelsen.

De variabler som vi med denna undersökning har identifierat och kan se är svåra för andraspråksbrukare stämmer väl överens med tidigare forskning, vilken vi ju använt oss av för att formulera testfrågor. För att försöka besvara den tredje frågeställningen kan vi konstatera att de konstruktioner och språkliga strukturer som begränsade informanternas läsförståelse i de här texterna främst bestod av ämnesrelaterade ord, mindre frekventa, ämnesneutrala ”akademiska” ord, abstrakta substantiv som ökade abstraktionsgraden på texten och kollokationer. I några fall, utifrån svaren på läsförståelsetesterna, verkar det dessutom som att textbindningen, närmare bestämt att tema-remaprintipen inte följs, samt att de många underordnade satserna i de båda texterna utgjorde hinder för informanternas läsförståelse. Med utgångspunkt i ovanstående variabler har vi vidare sammanfattat de förändringar som skulle kunna göras i Text 1 och Text 2 vid eventuellt tillgänglighetsarbete ur ett andraspråksperspektiv. Sammanfattningen av föreslagna förändringar är möjliga att använda som riktlinjer vid författandet av framtida webbtexer inom Vänsterpartiet Malmö.

8.2 Förslag på förändring

Det finns flera förändringar som kan göras för att förenkla de valda texterna ur ett andraspråksperspektiv. Först och främst visade svaren på ord- och läsförståelsetesterna samt intervjuerna att informanterna hade svårt att förstå de idiom som förekom i de båda texterna, exempelvis ”på tu man hand” och ”vända på varenda krona”. Enligt Ekberg (2013:267) har

även infödda språkbrukare ibland problem med lexikala enheter bestående av mer än ett ord, men i mycket mindre omfattning. I en text anpassad för andraspråksbrukare kan det därför vara aktuellt att överväga användningen av idiom, speciellt med tanke på deras ogenomskinlighet som i nästan alla fall kräver förkunskaper. Detsamma gäller för kollokationer som ”Hör av dig ...” och ”Håll koll ...” och partikelverb som ”dyka upp”.

Även metaforer som i fraserna ”arbetsgrupperna är *motorn*” i Text 1 och ”i *privata händer*” i Text 2 bör användas med försiktighet. Majoriteten av informanterna hade problem med att förstå dessa uttryck vilket Enström (2013:187) menar kan bero på att metaforer inte är helt förutsägbara. Även om de förekommer i de flesta språk går de oftast inte att översätta från ett språk till ett annat utan att betydelsen går förlorad. Liksom fallet med kollokationer är metaforer ofta ogenomskinliga och man kan inte förstå uttryckets betydelse bara genom att avkoda de enskilda orden som uttrycket innehåller.

I Text 1 förekom verbet ”layouta”; ett engelskt lånord som försvenskats och som åtta av nio informanter angav att de var osäkra på eller inte förstod i ordförståelsetestet. I en rapport från Språkrådet (2011) om praktiska riktlinjer för flerspråkiga webbplatser skriver Richard Domeij att svenska termer bör användas och att myndigheter enligt Språklagen 12 § (SFS 2009:600) är skyldiga att utveckla och tillgängliggöra svenska termer för sitt verksamhetsområde. Vänsterpartiet Malmö är ingen myndighet och behöver således inte följa språklagen, men eftersom ”layouta” var det ord som markerats av flest informanter i ordförståelsetestet anser vi att ovanstående riktlinje skulle kunna vara till nytta även för Vänsterpartiet Malmö.

Som nämnts i kapitel 7.3.2 innehåller framförallt Text 2 många ord av typen mindre frekventa, ämnesneutrala ”akademiska” ord (Enström 2013:173), vilka kan bytas ut för att öka läsförståelsen. Att välja synonymer som är mer allmänna underlättar för andraspråksbrukare, som då slipper fastna på för många nya ord och därmed få mindre sammanhang i texten. Båda texterna, framförallt Text 2, innehåller en hel del betydelseutgångsord som informanterna hade svårt att förstå. Skulle en text anpassad för andraspråksbrukare utformas i framtiden är vår rekommendation att ord med så mycket tyngd som exempelvis ”välfärd” och ”klassklyftorna” har i det här sammanhanget förklaras. Detta gäller flera ord som är ämnesspecifika, men överlag borde annars tillgänglighetsarbete med texterna innebära att ord som används lågfrekvent i svenskan i möjligast mån byts mot mer allmänna ord snarare än förses med förklaringar.

Vidare hade både Text 1 och Text 2 brister gällande textbindningen, vilket också det påverkade förståelsen hos informanterna. Reichenberg refererar till flera studier (2000:48–53) som sammantaget har visat positiva effekter för läsförståelsen för texter där textbindningen förbättrats och följaktligen koherensen ökat. Att se över textbindningen skulle alltså kunna vara aktuellt för båda de valda texterna. Framförallt borde så långt som möjligt identiska referensbindningar användas i båda texterna, vilket innebär att man återanvänder samma beteckning för en och samma referent i hela texten för att markera sambanden. Man skiftar alltså inte mellan att använda exempelvis ”Vänsterpartiet”, ”partiet” eller ”vi” för en och samma referent eller ”människorna”, ”malmöborna” och ”medborgarna” för en, utan man väljer så långt det går endast en beteckning. Om detta inte är möjligt bör i alla fall de pronomen som används genomgående referera till samma referent och om en ny referent tillkommer bör den först presenteras. I fallet där ”vi” vid ett tillfälle i Text 2 plötsligt betecknar något annat än Vänsterpartiet blir det tydligt att väldigt få av informanterna hänger med på förändringen och uppfattar vilken referent ”vi” syftar på.

Textbindningen i Text 1 skulle förbättras om tema-remaprintipen följdes i högre grad. Enligt Hellspong och Ledin (1997:86) är temaupprepning standard för hur temana och remana är sammanbundna, och den enklaste formen av tematisk bindning. Om temaupprepning användes i högre grad skulle detta, med tanke på svaren på läsförståelsetestet, högst troligt underlätta läsförståelsen ur andraspråksperspektiv.

8.3 Framtida forskning

Det finns mycket framtida forskning som skulle kunna utföras inom området läsförståelse ur ett andraspråksperspektiv och angående offentlig kommunikation till andraspråksbrukare i allmänhet. Det hade varit intressant att göra en större kontrastiv studie med flera informantgrupper, även förstaspråksbrukare, med olika bakgrund som får läsa och genomföra användartester på samma text. Man hade då kunnat inta ett jämförande perspektiv vid analysen av de olika gruppernas testsvar och troligen fått fördjupade insikter om förståelsen vid läsning av texter.

En annan intressant aspekt hade varit att fokusera på den flerspråkiga tillgängligheten på webben, då det enligt SIKÄ (2008) har gjorts mycket lite för att förbättra webbtillgängligheten för personer med andra förstaspråk än svenska. En undersökning inom

området hade kunnat bidra till att skapa en mer heltäckande bild av hur tillgängliga svenska myndigheter, organisationer eller partier är på webben.

I en mer omfattande studie än vår hade det varit önskvärt att diskutera kring upplevd och faktisk förmåga hos informanterna, vilket vi erfor en viss dissonans mellan. Även mer djupgående intervjuer hade kunnat ge ett förmånligt resultat med en mer ingående analys av de enskilda informanternas svar.

Avslutningsvis krävs över huvud taget mer djupgående forskning om vuxna andraspråksbrukares läsförståelse för att kunna utforma tydligare riktlinjer för skapandet av texter vars målgrupp är så pass heterogen. Ett utökat tillgänglighetsarbete med offentliga texter för andraspråksbrukare är ett område där språkkonsulter torde kunna bidra med sin expertis. Fältet är stort och de offentliga texterna oräkneliga, så efterfrågan på språkkonsulter på yrkesmarknaden i framtiden skulle öka med vidare forskning och en därmed stigande insikt om behovet av tillgänglighetsarbete.

8.4 Till sist: tänk på tillgängligheten

Vi anser att våra resultat pekar på att tillgänglighetsarbete med texterna i hög grad är nödvändigt, i alla fall om man som organisation, parti eller företag vill nå ut till de stora grupper som har ett annat språk än svenska som förstaspråk. Språklagen 11 § (SFS 2009:600) slår fast att språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat, enkelt och begripligt, vilket gäller i all offentlig verksamhet och inte bara den som bedrivs av förvaltningsmyndigheter.

Naturligtvis skulle även andra instanser och organisationer tjäna på och kunna dra nytta av att uttrycka sig mer begripligt. Och – kanske viktigare – fler människor skulle inkluderas och på ett bättre sätt kunna integreras i det svenska samhället med tillgång till begriplig information gällande politik, utbildningsväsen, infrastruktur, vård och omsorg, lagar och förordningar – alltså de centrala samhällsfunktionerna.

”Vi måste veta mer om politik för att förstå”, som en av våra informanter uttryckte det. Vi anser citatet talande för hur förkunskapen tillåts spela en alltför stor roll vid läsning av texter som inte anpassats för andraspråksbrukare. Eftersom förkunskap är personligt och i mycket hög grad varierar från person till person blir förutsättningarna att förstå en text inte jämlika. Att vända på en krona innebär inte att man har den kvar. I alla fall inte bokstavligt, och är en bokstavlig tolkning det enda man kan göra utifrån sin språkliga kompetens är det lätt att lämnas utanför och få svårt att förstå det sammanhang man befinner sig i.

Litteraturförteckning

Tryckta källor

- Abrahamsson, Niklas (2009). *Andraspråksinläring*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Abrahamsson, Tua & Bergman, Pirkko (2008). *Tankarna springer före – att bedöma ett andraspråk i utveckling*. Stockholm: HLS förlag.
- Alvehus, J. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. Stockholm: Liber.
- Baker, L. & Wigfield, A. (1999). Dimensions of children's motivation for reading and their relations to reading activity and reading achievement. I: *Reading Research Quarterly* (Red.). Vol 34, No 4. (pp. 452-477). International Reading Association.
- Dalby, M. A. (1992). *Bogen om læsning*. Köpenhamn: Danmarks pædagogiske institut.
- Ekberg, Lena (2013). Grammatik och lexikon i svenska som andraspråk på nästan infödd nivå. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.) (2013). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Ekerot, Lars-Johan (2011). *Ordföljd, tempus och bestämdhet - Föreläsningar om svenska som andraspråk*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Enstöm, Ingegerd (2004). Ordförråd och ordinläring - med särskilt fokus på avancerade inlärare. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.) (2013). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Enström, Ingegerd (2013). *Ordförråd och ordinläring – med särskilt fokus på avancerade inlärare*. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.) (2013). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Eriksson, Lars Torsten & Wiedersheim-Paul, Finn (2014). *Att utreda, forska och rapportera*. Stockholm: Liber AB.
- Halleson, Yvonne (2011). Abstraktion i en DN-ledare: En analys av processtyper, förstadeltagare och nominal. I: Holmberg, Per & Karlsson, Anna-Malin & Nord, Andreas (2011). *Funktionell textanalys*. Finland: Norstedts.
- Hellspong, Lennart & Ledin, Per (1997). *Vägar genom texten. Handbok i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (2004). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.

- Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (2013). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur AB
- Josephson, Olle (1982). *Svåra ord. En undersökning av 153 ord från ekonomiska, sociala och politiska sammanhang*. Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet.
- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Lagerholm, Per (2005). *Språkvetenskapliga uppsatser*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Lindberg, Inger (2007). *OrdiL - En korpusbaserad kartläggning av ordförrådet i läromedel för grundskolans senare år*. Rapporter om svenska som andraspråk. (ROSA) 8.
- Lundberg, Ingvar (1984). *Språk och läsning*. Malmö: Liber Förlag.
- Nation, I.S.P. (2012). *Learning Vocabulary in another Language*. Cambridge University Press.
- Nyström, Catharina (2001). *Hur hänger det ihop? En bok om textbindning*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.
- Nyström Höög, Catharina (2009). Textvård mellan två kulturer. I: Catharina Nyström Höög (red.), *Medborgare och myndigheter*. TeFa-rapport nr. 47. Uppsala.
- O'Keeffe, Anne, McCarthy, Michael och Carter, Roland (2007). *From Corpus to Classroom: language use and language teaching*. Cambridge: Cambridge university press.
- Prentice, Julia & Sköldberg, Emma (2010). Klättra på väggarna eller bara vara ett med soffan? Om figurativa ordförbindelser bland ungdomar i flerspråkiga skolmiljöer. I: Prentice, Julia, *På rak sak: Om ordförbindelser och konventionaliserade uttryck bland unga språkbrukare i flerspråkiga miljöer*. Göteborg: Intellecta Infolog.
- Prentice, Julia & Sköldberg, Emma (2013). *Flerordsenheter - ur ett andraspråksperspektiv*. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.) (2013): *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Sika (2008). *Digitala klyftor – Insatser för att överbrygga dessa*. SIKARapport 2007:6.
- Skutnabb-Kangas, Tove (1981). *Tvåspråkighet*. Lund: Liber Läromedel.
- Skolverket (2012). *Utbildning i svenska för invandrare. Kursplan och kommentarer*. Stockholm: Fritzes.
- Viberg, Åke (2004). Lexikal utveckling i ett andraspråk. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.) (2004). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur
- Westlund, Barbro (2009). *Att undervisa i läsförståelse: lässtrategier och studieteknik*. 2. uppdaterade utg. Stockholm. Natur & Kultur.

Elektroniska källor

- Domeij, Richard (2011): *Vägledningen för flerspråkig information – praktiska riktlinjer för flerspråkiga webbplatser*. Rapporter från Språkrådet 5. Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen. Tillgänglig: [\[http://www.sprakochfolkminnen.se/download/18.42699e142b734b55172d/1398151024635/Vägledningen+för+flerspråkig+information+-+praktiska+riktlinjer+för+flerspråkiga+webbplatser.pdf\]](http://www.sprakochfolkminnen.se/download/18.42699e142b734b55172d/1398151024635/Vägledningen+för+flerspråkig+information+-+praktiska+riktlinjer+för+flerspråkiga+webbplatser.pdf). Hämtat: 2016-04-13.
- Kulbrandstrand, Iversen (1998). I: Reichenberg, Monica (2000). Avhandling: *Röst och kausalitet i lärobokstexter. En studie av elevers förståelse av olika textversioner*. Göteborgs universitet: Institutionen för pedagogik och didaktik. Tillgänglig: [\[https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/13747\]](https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/13747). Hämtat: 2016-04-28.
- Malmö stad. *SFI - Svenska för invandrare*. Tillgänglig: [\[http://malmo.se/Ny-i-Sverige/SFI---Svenska-for-invandrare.html\]](http://malmo.se/Ny-i-Sverige/SFI---Svenska-for-invandrare.html). Hämtat: 2016-04-13.
- Palmstedt, Martin (2013). *Vad fan är ett klaver och varför skulle jag trampa i det? En sociokulturell studie om idiom*. Specialarbete. Göteborgs universitet: Institutionen för svenska språket. Tillgänglig: [\[https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/32820/1/gupea_2077_32820_1.pdf\]](https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/32820/1/gupea_2077_32820_1.pdf). Hämtat: 2016-04-28.
- Petterson, Å. (1988). I: Reichenberg, Monica (2000). Avhandling: *Röst och kausalitet i lärobokstexter. En studie av elevers förståelse av olika textversioner*. Göteborgs universitet: Institutionen för pedagogik och didaktik. Tillgänglig [\[https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/13747\]](https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/13747). Hämtat: 2016-04-28.
- Reichenberg, Monica (2000). Avhandling: *Röst och kausalitet i lärobokstexter. En studie av elevers förståelse av olika textversioner*. Tillgänglig: <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/13747>. Göteborgs universitet: Institutionen för pedagogik och didaktik. Hämtat: 2016-04-28.
- Rikstermbanken. *Termpost: Klarspråk*. Tillgänglig: [\[http://www.rikstermbanken.se/rtb/visaTermpost.html?id=219486\]](http://www.rikstermbanken.se/rtb/visaTermpost.html?id=219486) Hämtat: 2016-05-03.
- SIKA (2008). *Digitala klyftor – Insatser för att överbrygga dessa*. SIKA Rapport 2007:6. Tillgänglig: <http://docplayer.se/12552552-2007-6-digitala-klyftor-insatser-for-att-overbrygga-dessa-redovisning-av-ett-regeringsuppdrag-sika-rapport.html>. Hämtat: 2016-05-23.

Sundberg, Gunlög (2004). *Asymmetrier och samförstånd i rekryteringssamtal med andraspråkstalare*. Stockholms universitet. Tillgänglig: [<http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:723067/FULLTEXT01.pdf>]. Hämtat 2016-03-10.

Personlig kommunikation

Holmgren, Olof (p.c.) Politisk sekreterare på Vänsterpartiet Malmö.

Bilagor

Bilaga 1 – Intervjufrågor Olof

Bilaga 2 – Text 1

Bilaga 3 – Text 2

Bilaga 4 – Enkätfrågor och svar

Bilaga 5 – Läsförståelsetest, Text 1

Bilaga 6 – Läsförståelsetest, Text 2

Bilaga 7 – Resultat för ordförståelsetest

Bilaga 8 – Tabell över lexikogrammatiska dimensionen

Bilaga 1

Intervjufrågor till Vänsterpartiet Malmös politiska sekreterare.

1. Riktat sig något av materialet på webbsidan till väljare med svenska som andraspråk? Om ja, vilken/vilka texter? Om nej, vilken/vilka texter tycker du borde anpassas för andraspråksbrukare?
2. Vem författar texterna på hemsidan? Personer med någon form av skrivutbildning? Personer med annan utbildning?
3. Har skribenterna någon form av mallar/riktlinjer angående hur texterna bör utformas? Tar dessa mallar/riktlinjer hänsyn till andraspråksbrukare?
4. Finns det någon som korrekturläser texterna när de är klara? Kollegor eller någon annan med skrivutbildning?
5. Får ni feedback på era texter av läsare? Från vem? Till exempel av allmänheten eller av partiets medlemmar?
6. Förekommer några utmaningar eller hinder vid skrivandet av era webbtexter? Exempelvis ev. brist på resurser, tidsbrist, oerfarna skribenter eller svårigheter att skriva lättillgängligt?
7. Hur lång tid brukar det vanligtvis ta att författa en webbtext till er hemsida?

Bilaga 2

Text 1

🏠»Du behövs»Engagera dig

Det finns massvis med olika sätt att bli aktiv i Vänsterpartiet Malmö. Det kan vara genom att delta i en studiecirkel, eller arrangera den. Det kan vara att sätta upp affischer, eller layouta dem. Det kan vara att dela ut tidningar, eller att skriva i dem. Det kan vara att anordna en fest, eller spela skivor under kvällen.

Ny i vänstern?

Om du är ny och vill hitta en väg in är det lättaste sättet att komma på en träff för nya medlemmar. Det finns kvällsträffar, heldagsträffar och studiecirklar som sträcker sig över flera veckor. Vi pratar om Vänsterpartiets ideologi, politik och organisation och hittar en uppgift för alla som vill komma igång. Håll koll i kalendern efter nästa träff för nya.

Fika med styrelsen

Du som föredrar att träffas på tu man hand kan boka in en enskild fika med någon erfaren medlem, från styrelsen eller någon av våra arbetsgrupper. Vi sätter oss på något mysigt kafé och pratar om hur du vill engagera dig. Hör av dig till [malmo@vansterpartiet.se](mailto:malmö@vansterpartiet.se) så styr vi upp något.

Arbetsgrupperna är motorn

I partiföreningens omkring 40 arbetsgrupper sker mycket av det dagliga arbetet. Om du vet vad du vill ägna dig åt är det bästa sättet att komma igång att hitta en arbetsgrupp som jobbar med det du är intresserad av och kontakta dem eller dyka upp på nästa möte.

Bilaga 3

Text 2

»Vår politik» Solidarisk välfärd – gemensamt ägande & rättvis fördelning

Vänsterpartiets visioner grundar sig på ett rättvist och jämställt Malmö. För att nå dit krävs en solidarisk finansiering av vår välfärd. Hela välfärden är idag underfinansierad, klassklyftorna och orättvisorna ökar. Vi vill vända den utvecklingen. Människors behov måste alltid gå före privat vinstintresse. Frihet för alla byggs bäst genom solidaritet och gemenskap.

Vänsterpartiet arbetar för att:

- Vår gemensamma välfärd bedrivs i offentlig regi.
- Välfärden ska finansieras solidariskt via skatten.

Vi ser inte malmöborna som kunder, utan som de verkliga ägarna av vår offentliga sektor. I en stad där vänstern styr ska medborgaren ha inflytande över samhällsutveckling i stort och i smått.

En solidarisk välfärd bygger på att vi gemensamt betalar för allas rätt till välfärd. Denna ordning är under starkt hot idag. Skatteuttaget i landet har minskat med 245 miljarder från 2000 till 2011. Detta motsvarar nästan en tredjedel av hela rikets totala budget. Konsekvenserna av detta har du antagligen känt av. Har du barn så har du nog märkt att under samma period har barngrupperna på förskolan blivit 25 procent större och att det nu går tre gånger fler barn per anställd på fritids.

Den borgerliga regeringen har år efter år avstått från att räkna upp anslagen till kommunerna, som står för en huvudpart av samhällets välfärd, trots att löner och priser höjs och befolkningen ökar. Detta gör det svårt för kommunerna att upprätthålla en bra välfärd. I Malmö har vi trots detta räknat upp budgeten till våra välfärdsverksamheter.

Eftersom vi är det parti som vill bygga ut och utveckla den offentliga välfärden är vi också det parti som tydligast värnar malmöbornas gemensamma ekonomi och arbetar för att varje skattekrona ska hamna där den hör hemma. Därför är vi för en höjd skatt som går till en bättre välfärd och därför vänder vi på varenda krona. Vi är emot höga chefslöner, för många chefsled, skrytbyggen och alkohol på skattebetalarnas bekostnad.

Vänsterpartiet är emot vinster och girighet, istället vill vi se en solidarisk välfärd där våra skattepengar går till välfärd och inte enskilda riskkapitalisters vinster. I Vänsterpartiets Malmö vill vi att vi äger våra välfärdsinrättningar tillsammans. Om våra skattepengar inte försvinner i vinster har vi råd med en offentlig god välfärd som rymmer olika alternativ. Vi vill ha reella val; möjlighet att välja innehåll, pedagogik och omsorg. Därför vill vi återkommunalisera en stor del av den välfärd som idag ligger i privata händer.

Bilaga 3

En bra välfärd bygger på att det finns tillräckligt med personal och att de har goda arbetsförhållanden. Trygga jobb ger bättre välfärd för alla – svårare än så är det inte. I Vänsterpartiets Malmö har alla trygga anställningar och en lön det går att leva på

Bilaga 4

Enkätfrågor och svar

Personliga frågor (till båda texterna)

1. Vilket är ditt förstaspråk, eller det språk som du lärde dig tala när du var liten?
2. Hur länge har du bott i Sverige?
3. Hur gammal är du?
4. Har du gått i skolan tidigare? Hur många år?
5. Har du någon särskild utbildning eller examen?
6. Har du röstat i något politiskt val i Sverige? Varför/varför inte?

Text 1

9 informanter T101 - T109

Informant	L1	År i SVE	Ålder	År i skola	Utbildning/ examen	Röstat i SVE
T101	Ukrainska	1 + 5 mån	28	11 + 5	Ekonomi	Nej
T102	Dari	3	33	16	Lärare	Nej
T103	Kurdiska, Turkiska	3	43	10	Sy kläder	Nej
T104	Polska	1 + 8 mån	22	14	Servitör	Nej
T105	Arabiska	1,5	30	16	Universitets-examen	Nej
T106	Arabiska	5	40	12	Ja	Ja
T107	Rumänska	5	63	18	6 examen, senaste inom Teknik	Nej
T108	Arabiska	2,5	43	9	Nej	Nej
T109	Arabiska	2	22	9	-	Nej

Bilaga 4

Text 2

9 informanter T201–T209

Informant	L1	År i SVE	Ålder	År i skola	Utbildning/ examen	Röstat i SVE
T201	Turkiska	7	28	3	Nej	Nej
T202	Turkiska	5	28	12	Teknisk utbildning	Nej
T203	Arabiska	5	35	3	Ja	Nej
T204	Bosniska	3	28	12	Maskinteknik	Nej
T205	Arabiska	1,5	29	2	Finans	Nej
T206	Ungerska	1,5	32	14	Textildesign	Nej
T207	Arabiska	1,5	42	12 + 5	Elingenjör	Nej
T208	Arabiska	2	42	12 + 1	Barnskötare/ hantverk	Nej
T209	Serbiska	3	35	15	Ekonomi/ turism	Nej

Bilaga 5

Läsförståelsetest, text 1

1. Vad tycker Vänsterpartiet att du först ska göra om du vill hjälpa till i partiet men vet inte hur du ska börja? Ringa in rätt svar!

- a. Sätta upp affischer eller dela ut tidningar
- b. Kontakta en av arbetsgrupperna i partiföreningen.
- c. Komma på en träff för nya medlemmar eller maila till malmö@vansterpartiet.se

2. Vad tror du ”arbetsgrupperna är motorn” betyder?

3. Vad betyder ”på tu man hand”?

4. Vad kan du arrangera när du vill aktivera dig i Vänsterpartiet Malmö?

5. Varför tycker Vänsterpartiet att du ska kontakta en arbetsgrupp? Svara med en mening.

Bilaga 6

Läsförståelsetest, text 2

1. Vad innebär "välfärd"?
 - a) Ett begrepp för att beskriva en sorts allmän trygghet i ett samhälle
 - b) Ett begrepp för att beskriva vem som ska betala för vad
 - c) Ett begrepp för att beskriva att alla människor har fria val

2. Vilka är de "vi" som gemensamt betalar för allas rätt till välfärd?

3. Vad menas med att Vänsterpartiet "vänder på varenda krona"?

4. Vad menar Vänsterpartiet behövs för att uppnå ett rättvist Malmö?

5. Vad menar Vänsterpartiet att du förmodligen känt konsekvenser av?

6. Varför vill Vänsterpartiet "återkommunalisera en stor del av den välfärd som idag ligger i privata händer"?

Bilaga 7

Ordförståelsetest Text 1

Ord	Förstår inte (F)	Förstår kanske/osäker (O)	Förstår kanske/osäker eller förstår inte
Styrelsen	1	1	
Anordna		2	
Layouta	2	6	
Massvis		2	
Arrangera		2	
Affischer		2	
"Arbetsgrupperna är motorn"		1	
Enskild		1	
Mysigt	1	1	
Spela		1	
Studiecirklar		1	
Sträcker	1	1	
"Håll koll"			1
"På tu man hand"	2	1	
"Från styrelsen"		1	
"Hör av dig till"			1
"I partiföreningens"			1
Heldagsträffar		1	
"Dyka upp"		1	
Skivor	1	1	
Styr	1		

Föredrar		1	
Dyka		1	

Ordförståelsetest Text 2

Ord	Förstår inte (F)	Förstår kanske/osäker (O)	Förstår kanske /osäker eller förstår inte
Solidarisk	1	3	
Visioner		1	
Grundar		1	
Välfärd(en)	1	4	
Finansiering		1	
Underfinansierad	1	2	
Klassklyftorna	2	2	
Orättvisorna		1	
Utvecklingen		1	
Vinstintresse		2	
Gemenskap		2	
Bedrivs		2	
Medborgaren		1	
Inflytande		1	
Samhällsutveckling		2	
Hot		1	
Skatteuttaget		1	

Minskat		2	
Motsvarar	1	1	
Rikets	1	1	
Konsekvenserna	2	3	
Antagligen		2	
Borgerliga	1	3	
Regeringen		1	
Avstått	1	2	
Anslagen	1	1	
Kommunerna		1	
Höjs		1	
Befolkningen		1	
Upprätthålla		2	
Välfärdsverksamheter	3	2	
Utveckla		1	
Tydligast	1	2	
Skattekrona		1	
Värnar	1	1	
Hamna	3	1	
Vänder/vända		2	1
Bekostnad		1	
Vinster		1	
Girighet	1	3	
Enskilda	1	1	
Offentlig		1	

Rymmer	1	2	
Reella	1	2	
Innehåll		1	
Pedagogik	1	1	
Återkommunalisera	3	2	
Tillräckligt		2	
Arbetsförhållanden		1	
Trygga		1	
Solidaritet	1	1	
Skrytbyggen	1	2	
Gemensamt		1	
Regi	3	1	
Styr		2	
Riskkapitalisters	2	2	
Välfärdsinrättningar	1	1	
Försvinner		1	

Bilaga 8

Nominal	Verbal
Många substantiv på bekostnad av verb och pronomen	Många verb och pronomen på bekostnad av substantiv
Många långa nominalfraser	Få långa nominalfraser
Många attributiva prepositionsfraser	Många adverbiala prepositionsfraser
Få bisatser	Många bisatser
Långa meningar orsakas i regel av långa nominalfraser och många sammanordningar och uppräknings	Långa meningar orsakas i regel av långa prepositionsadverbial och många underordningar av satser

Specifik	Allmän
Många sammansatta substantiv	Enkla substantiv dominerar
Många överlånga ord	Korta ord dominerar
Många statiska verb	Få statiska verb
Många olika och långa formord, inklusive flerordsprepositioner	Korta och enkla formord, inga flerordsprepositioner
Många fackord	Få fackord
Många räkneord	Få räkneord
Tendens till vänstertunga meningar	Tendens till högertunga meningar

Abstrakt	Konkret
Många abstrakta substantiv, t.ex. verbalsubstantiv och adjektivsubstantiv	Många konkreta substantiv, t.ex. egennamn och tingbeteckningar
Få tids- och rumsadverbial	Många tids- och rumsadverbial
Få dynamiska verb	Många dynamiska verb
Många passiva verb	Få passiva verb
Avsaknad av första och andra persons pronomen	Förekomst av första och andra persons pronomen

Tabell över lexikogrammatiska dimensionen, Hellspång & Ledin (1997)